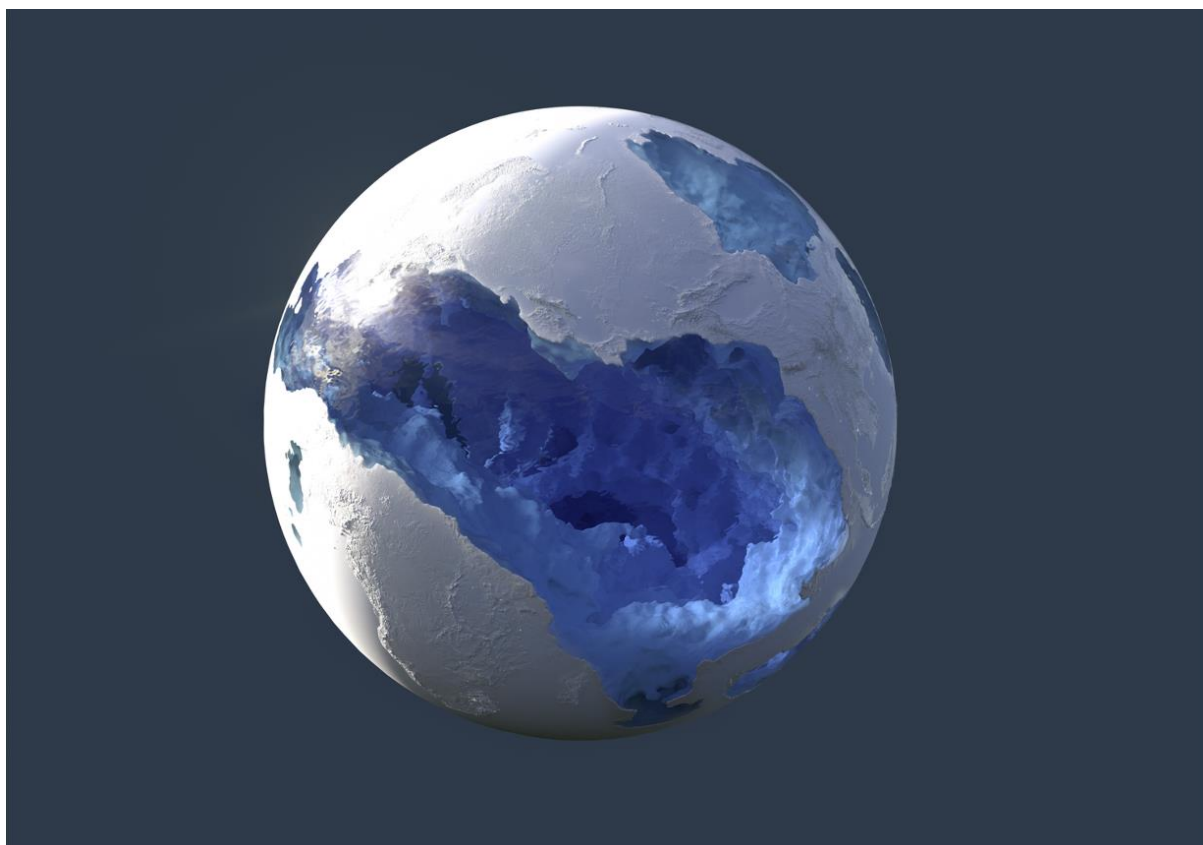

**Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de
Dezvoltare SUD-EST**

**Metodologie privind abordarea principiului
DNSH și imunizarea infrastructurii la
schimbări climatice în cadrul Programului
Regional Sud-Est 2021-2027**

Aprilie 2023

Capitolul 1. Context

Necesitatea elaborării acestei metodologii derivă dintr-un cadru legislativ amplu, care impune obligații atât pentru autoritățile de management atunci când selectează operațiunile pentru finanțare, cât și pentru cei care implementează proiecte finanțate din fonduri nerambursabile, luând în considerare obiectivul general de neutralitate climatică asumat de Comisia Europeană pentru anul 2050¹.

Pentru a se alinia cerințelor de mediu la nivel european, Autoritatea de Management trebuie să asigure, la selectarea operațiunilor, respectarea următoarelor aspecte privind mediul:

- ✓ conformitatea cu principiul DNSH (Do no significant harm);
- ✓ imunizarea la schimbările climatice a investițiilor în infrastructură care au o durată de viață preconizată de cel puțin cinci ani.

Metodologia de față integrează modalitatea în care se vor respecta 1) procesul de imunizare la schimbări climatice și 2) principiul "Do No Significant Harm" / „a nu prejudicia în mod semnificativ” (DNSH) în cadrul acțiunilor finanțate prin Programul Regiunea Sud Est (PR SE) 2021-2027 și este dezvoltată de către Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, în calitate de Autoritate de Management pentru Programul Regional Sud-Est 2021-2027 (AM PR SE) pentru a fi utilizată de către solicitanții de finanțare în cadrul Programului Regional Sud-Est 2021-2027

Prevederile acestei metodologii se aplică **tuturor intervențiilor finanțate prin PR SE** și vor fi integrate în cererile de finanțare și documentațiile tehnico-economice aferente acestora de către solicitanții de finanțare și în criteriile de selecție a proiectelor, fiind apoi monitorizate de AM PR SE pe toată durata de implementare². **Toate proiectele vor include în documentația tehnico-economică măsurile privind imunizarea climatică și DNSH, în funcție de tipul de proiect.**

Capitolul 2. Terminologie și legislație

Terminologia și definițiile privind imunizarea la schimbările climatice sunt incluse în Comunicarea Comisiei *"Orientări tehnice referitoare la imunizarea infrastructurii la schimbările climatice în perioada 2021-2027 (2021/C 373/01)"*. Pentru aplicarea principiului DNSH, terminologia și legislația sunt prezentate în Regulamentul (UE) nr. 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 iunie 2020 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile și de modificare a Regulamentului (UE) 2019/2088, cu modificările și completările ulterioare (Regulamentul privind taxonomia) și analiza DNSH anexată Programului Regional Sud Est.

Pentru elaborarea acestei metodologii au fost luate în considerare prevederile următoarelor acte legislative:

¹ Legea europeană a climei- Regulamentul UE nr. 2018/1999 modificat de Decizia UE 2019/504 a PE și a Consiliului a introdus în legislație obiectivul UE de a deveni neutră din punct de vedere climatic până în 2050. Acest obiectiv decurge din angajamentele asumate de UE și de statele sale membre la semnarea Acordului de la Paris în 2015.

² Notă: Metodologia nu detaliază modul de realizare al evaluării impactului asupra mediului care se realizează în conformitate cu prevederile Directivei 2014/52/UE a Parlamentului European și a Consiliului, de modificare a Directivei 2011/92/UE privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului, transpusă în legislația națională prin Legea nr. 292/2018 privind evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului. În cazul în care, pentru proiectele depuse pentru finanțare, a fost efectuată o evaluare a impactului asupra mediului, solicitantul va confirma că vor fi puse în aplicare măsurile de atenuare și compensare necesare pentru protecția mediului.

- Regulamentul (UE) nr. 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize, cu modificările și completările ulterioare
 - o considerentul 10) care menționează faptul că "fondurile ar trebui să sprijine activități care respectă standardele și prioritățile Uniunii în materie de climă și mediu și care nu prejudiciază în mod semnificativ obiectivele de mediu în sensul articolului 17 din Regulamentul UE 2020/852. Programarea și execuția fondurilor ar trebui să includă mecanisme adecvate care să asigure imunizarea la schimbările climatice a investițiilor în infrastructură care beneficiază de sprijin" ;
 - o articolul 9. „Principii orizontale”, aliniatul 4 unde se menționează faptul că «obiectivele fondurilor sunt urmărite în conformitate cu obiectivul de promovare a dezvoltării durabile, astfel cum este prevăzut la articolul 11 din TFUE, ținând seama de obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU, de Acordul de la Paris și de principiul de „a nu prejudicia în mod semnificativ»;
 - o Articolul 73. "Selectarea operațiunilor de către autoritatea de management", aliniatul 2 - la selectarea operațiunilor, autoritatea de management (...) punctul j - asigură imunizarea la schimbările climatice a investițiilor în infrastructură care au o durată de viață preconizată de cel puțin cinci ani.
- Regulamentul (UE) nr. 2021/1058 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 privind Fondul european de dezvoltare regională și Fondul de coeziune, (consolidat la 30 iunie 2021), cu modificările și completările ulterioare considerentul 6 – "ambele fonduri ar trebui să sprijine activități care respectă standardele și prioritățile Uniunii în materie de climă și mediu, care nu prejudiciază în mod semnificativ obiectivele de mediu în sensul articolului 17 din Regulamentul (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului
- Comunicarea Comisiei - Orientări tehnice referitoare la imunizarea infrastructurii la schimbările climatice în perioada 2021-2027 (2021/C 373/01) care, conform secțiunii 2 - *Domeniul de aplicare al Orientărilor*, se adresează "în primul rând inițiatorilor de proiecte și experților implicați în pregătirea proiectelor de infrastructură."
- Regulamentul (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile și de modificare a Regulamentului (UE) 2019/2088 care definește cele șase obiective de mediu precum și activitățile care trebuie evitate pentru prejudicia în mod semnificativ oricare din cele șase obiective de mediu. Regulamentul a fost completat de Regulamentul UE 2021/2139. Acest regulament a fost transpus în legislația națională prin OMFP nr.1239/2021, publicat în 4 Octombrie 2021, care modifică și completează cerințele OMFP 1802/2014 și OMFP 2844/2016, cu modificările lor ulterioare, privind raportarea informațiilor nefinanciare.

Regulamentul privind taxonomia impune Comisiei să stabilească o **listă a activităților durabile din punct de vedere a mediului** prin definirea criteriilor tehnice de examinare pentru fiecare obiectiv de mediu. Aceste **criterii** sunt stabilite prin intermediul actelor delegate:

- **Actul delegat privind clima** (Regulamentul delegat (UE) 2021/2139 al Comisiei din 4 iunie 2021 de completare a Regulamentului (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului prin stabilirea criteriilor tehnice de examinare pentru a determina condițiile în care o activitate economică se califica drept activitate care contribuie în mod substanțial la atenuarea schimbărilor climatice sau la adaptarea la schimbările climatice și pentru a stabili dacă activitatea economică respectivă aduce prejudicii semnificative vreunui dintre celelalte obiective de mediu) cuprinde criteriile tehnice de examinare pentru activitățile economice care contribuie substanțial la realizarea obiectivelor de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la schimbările climatice. Se aplică de la 1 ianuarie 2022.

- **Actul delegat privind furnizarea de informații** (Regulamentul delegat (UE) 2021/2178 al Comisiei din 6 iulie 2021 de completare a Regulamentului (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului prin precizarea conținutului și a modului de prezentare a informațiilor care trebuie furnizate de întreprinderile care fac obiectul articolului 19a sau 29a din Directiva 2013/34/UE în ceea ce privește activitățile economice durabile din punctul de vedere al mediului și prin precizarea metodologiei pentru respectarea acestei obligații de furnizare de informații) completează articolul 8 din Regulamentul privind taxonomia. Acesta precizează conținutul, metodologia și prezentarea informațiilor care trebuie furnizate de către întreprinderile financiare și nefinanciare cu privire la proporția activităților durabile din punctul de vedere al mediului în activitățile lor de afaceri, de investiții sau de creditare. Se aplică de la 1 ianuarie 2022.
- **Actul delegat complementar privind clima** (Regulamentul delegat (UE) 2022/1214 al Comisiei din 9 martie 2022 de modificare a Regulamentului delegat (UE) 2021/2139 în ceea ce privește activitățile economice din anumite sectoare energetice și a Regulamentului delegat (UE) 2021/2178 în ceea ce privește publicarea de informații specifice referitoare la activitățile economice respective) modifică Regulamentele delegate (UE) 2021/2139 și (UE) 2021/2178, incluzând, în condiții stricte, activități specifice privind energia nucleară și pe bază de gaz pe lista activităților economice vizate de taxonomia UE. Criteriile pentru activitățile specifice din domeniul energiei nucleare și al energiei bazate pe gaz sunt armonizate cu obiectivele UE privind clima și mediul înconjurător și vor contribui la accelerarea trecerii de la combustibilii fosili solizi sau lichizi, inclusiv cărbunele, la un viitor neutru din punct de vedere climatic. Se va aplica din ianuarie 2023. Pentru informații suplimentare, se va consulta:
- Taxonomia UE pentru activități durabile (Comisia Europeană), un compendiu destinat solicitantului/beneficiarului final; conține măsuri pe care trebuie să respecte fiecare activitate în funcție de domeniul economic și **Ghidul privind utilizarea regulamentului privind taxonomia** - https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/190618-sustainable-finance-teg-report-using-the-taxonomy_en.pdf
- Finanțarea tranziției climatice (Consiliul Uniunii Europene).

Au fost consultate de asemenea:

- Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Pactul ecologic european [COM(2019) 640 final, 11.12.2019].
- Regulamentul (UE) 2019/2088 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 noiembrie 2019 privind informațiile privind durabilitatea în sectorul serviciilor financiare (JO L 317, 9.12.2019, pp. 1-16). Modificările succesive aduse Regulamentului (UE) 2019/2088 au fost integrate în textul de bază. Această versiune consolidată are doar un caracter informativ.
- Regulamentul (UE) 2019/2089 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 noiembrie 2019 de modificare a Regulamentului (UE) 2016/1011 privind indicii UE de referință pentru activitățile de tranziție climatică, indicii UE de referință aliniați la Acordul de la Paris și informațiile privind durabilitatea pentru indicii de referință (JO L 317, 9.12.2019, pp. 17-27).
- Comunicare a Comisiei – Orientări privind raportarea nefinanciară: Supliment privind raportarea informațiilor legate de climă (JO C 209, 20.6.2019, pp. 1-30).
- Directiva (UE) 2018/2001 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2018 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (JO L 328, 21.12.2018, pp. 82-209). A se vedea versiunea consolidată.
- Directiva 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi, de modificare a Directivei 2006/43/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivelor 78/660/CEE și 83/349/CEE ale Consiliului (JO L 182, 29.6.2013, pp. 19-76). A se vedea versiunea consolidată.

În cadrul acestei metodologii au fost utilizate următoarele documente de referință:

- Programul Regional Sud-Est 2021-2027 (PR SE) aprobat prin Decizia 7639 din 21.10.2022 a Comisiei Europene, disponibil aici https://www.adrse.ro/Documente/POR_2021/PR_SE_2021-2027_aprobat.pdf
- Analiza DNSH și screening-ul aferent anexate PR SE
- Raportul de mediu aferent PR SE
- Programul de monitorizare a efectelor asupra mediului pentru Programul Regional pentru regiunea Sud Est 2021-2027

Solicitanții de finanțare au obligația: i) în pregătirea cererilor de finanțare, ii) pe tot parcursul procesului de evaluare, selecție și contractare, în iii) perioada de implementare precum și pe iv) perioada de sustenabilitate a contractului de finanțare, de a respecta legislația în vigoare la nivel național, având în vedere inclusiv modificările intervenite pe parcursul procesului de evaluare sau contractare a proiectelor, ulterior lansării Ghidurilor de finanțare.

Capitolul 3. Prezentarea generală a conceptelor

Ce reprezintă imunizarea la schimbările climatice?

Investițiile în infrastructură care au o **durată de viață preconizată de cel puțin cinci ani** trebuie să demonstreze imunizarea față de schimbările climatice în conformitate cu cerințele din Comunicarea Comisiei Europene privind Orientările tehnice referitoare la imunizarea infrastructurii la schimbările climatice în perioada 2021-2027 publicate la 16 septembrie 2021 (2021/C 373/01) (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/23a24b21-16d0-11ec-b4fe-01aa75ed71a1/language-en>).

Imunizarea la schimbările climatice:

- reprezintă un proces care integrează măsurile de atenuare a schimbărilor climatice și măsurile de adaptare la schimbările climatice în dezvoltarea proiectelor de infrastructură.
- cuprinde doi piloni: i) neutralitate climatică – atenuarea schimbărilor climatice și ii) reziliența la schimbările climatice – adaptarea la schimbările climatice)

Pentru cei doi piloni se realizează o analiză în două etape: examinare și analiză detaliată.

Atenuarea schimbărilor climatice (neutralitatea climatică) cuprinde 2 faze:

- Faza 1. Examinarea/Încadrarea al cărei scop este evaluarea impactului proiectului asupra emisiilor de GES. **Dacă proiectul nu necesită o evaluare a amprentei de carbon, se prezintă analiza aferentă în mod succint într-o declarație privind examinarea neutralității climatice.**
- Faza 2. Analiza detaliată: **Dacă proiectul necesită o evaluare a amprentei de carbon se va urmări reducerea emisiilor GES cât de mult posibil încă din etapa de concepere/proiectare a investiției.**

Metodologia de față stabilește printr-o examinare preliminară care dintre acțiunile programului necesită o parcurgere a fazelor privind atenuarea schimbărilor climatice, urmând ca în această situație solicitantul de finanțare să includă o Analiză detaliată, care contribuie la reducerea sarcinii administrative. **Exemple de măsuri pentru atenuarea schimbărilor climatice sunt prezentate în Anexele aferente fiecărei acțiuni.** Imunizarea climatică presupune pentru proiectele de infrastructură:

- (a) în etapa analizei de opțiuni - integrarea în analiza și decizia asupra opțiunii preferate (pe lângă considerentele tehnice, economice, de mediu, etc.) și a considerentelor legate de impactul opțiunilor din punctul de vedere al (i) atenuării și (ii) vulnerabilității față de schimbările climatice;

- (b) în etapa detalierii/proiectării opțiunii preferate – integrarea măsurilor adecvate pentru (i) atenuarea și (ii) adaptarea (în măsura în care este necesară) la schimbările climatice.

Reziliența la schimbările climatice (adaptarea la schimbările climatice):

- Examinarea: În etapa de programare pe baza analizei sensibilității, a expunerii și a vulnerabilității riscurilor din Planul Național de Management al Riscurilor la Dezastre, în Regiunea Sud-Est există riscuri climatice potențial semnificative care justifică o analiză detaliată pentru proiectele de infrastructură. Principalele tipuri de riscuri sunt cutremur, alunecări de teren, inundații, secetă, incendii, înzăpeziri, variații de temperatură/temperaturi extreme. **Solicitantul de finanțare va realiza analiza detaliată.**
- Analiza detaliată: Solicitantul va prezenta o analiză detaliată privind evaluarea riscurilor climatice, inclusiv o analiză a probabilității impactului asupra proiectului. În cazul în care proiectul este expus riscurilor climatice vor fi prezentate măsurile de adaptare relevante și adecvate. **Exemple de măsuri pentru adaptarea la schimbările climatice se regăsesc în Anexele** aferente fiecărei acțiuni. În cazul în care proiectul nu este expus riscurilor climatice se va justifica prin prezentarea condițiilor climatice specifice.

Metodologia de față include exemple de măsuri de atenuare și adaptare la schimbările climatice pentru a fi integrate de către Solicitant în cadrul cererii de finanțare și al documentației tehnico-economice (SF, DALI, PT, după caz) conform Tabelului 1 și al Anexelor aferente fiecărei acțiuni.

Imunizarea față de schimbările climatice – realizată în cadrul Studiului de Fezabilitate

Etapile care trebuie parcurse sunt:

I. Atenuarea (neutralitatea climatică)

(a) Faza 1. Examinare/Încadrarea. Scopul acestei etape este evaluarea impactului proiectului asupra emisiilor de GES. Dacă proiectul nu necesită o evaluare a amprentei de carbon³, se prezintă analiza aferentă în mod succint într-o **declarație privind examinarea neutralității climatice.**

(b) Faza 2. Analiza detaliată

Dacă proiectul necesită o evaluare a amprentei de carbon⁴ **se va urmări reducerea emisiilor GES** cât de mult posibil încă din etapa de concepere/proiectare a investiției. Aceasta presupune:

- Integrarea principiilor de eficiență energetică și de reducere a emisiilor în conceperea și proiectarea investiției.
- Calcularea emisiilor GES generate de proiect și compararea cu limitele de încadrare (screening) absolute (total emisii) și relative (diferența dintre situația cu proiect și situația fără proiect/scenariul de referință).
- Calcularea valorii monetare a emisiilor pe baza valorilor CO₂ aplicabile.

II. Adaptarea (reziliența la schimbările climatice)

(a) Faza 1. Examinarea/Încadrarea

³ Evaluarea amprentei de carbon este necesară pentru acele proiecte pentru care emisiile de CO₂e depășesc 20.000t/an.

⁴ Metodologia pentru calcularea amprentei de carbon a proiectelor de infrastructură: Banca Europeană de Investiții (BEI), versiunea 11.3, ianuarie 2023

1. Analiza de sensibilitate

Scopul analizei de sensibilitate este identificarea riscurilor climatice care sunt relevante pentru tipul respectiv de proiect, indiferent de localizarea acestuia.

Această analiză a proiectului se va realiza la diverse riscuri generate de schimbările climatice (temperatura anuală/sezonieră/lunară; valorile extreme ale temperaturilor – frecvență și magnitudine, media anuală/sezonieră/lunară a căderilor de ploaie – frecvență și magnitudine, viteza medie și maximă a vântului, umiditatea radiația solară), precum și la riscurile secundare (nivelul mării, temperatura apei/mării, disponibilitatea apei, frecvența furtunilor, inundații, furtunile de nisip, eroziunea costieră și eroziunea solului / alunecările de teren / avalanșe, salinitatea solului, calitatea aerului, incendiile de păduri, efectul încălzirii urbane, majorarea perioadei anotimpurilor).

Analiza de sensibilitate poate fi ridicată, medie sau inexistentă și trebuie realizată din următoarele patru perspective:

- Sensibilitatea activelor
- Sensibilitatea intrărilor (apă, energie, altele)
- Sensibilitatea ieșirilor (produselor, pieței, cererii consumatorilor)
- Sensibilitatea conexiunilor de transport etc.

Dacă analiza de sensibilitate indică un nivel ridicat sau mediu asupra unei dintre cele patru perspective, se trece la evaluarea expunerii la riscurile respective și la analiza finală de vulnerabilitate.

2. Evaluarea expunerii la riscuri

Scopul analizei de expunere este identificarea riscurilor care sunt relevante pentru locația proiectului (indiferent de tipul investiției). Aceasta se realizează atât pe baza datelor spațiale disponibile privind situația actuală și datele istorice privind riscurile pentru care a fost stabilită necesitatea acestei evaluări, ca de ex.: hărți privind riscul la inundații, hărțile privind temperaturile extreme sau valurile de căldură, hărțile privind riscul la furtuni etc., cât și pe modele de proiecție a evoluției viitoare pentru riscurile analizate pe durata de viață a proiectului (30 – 50 de ani). Pentru modelele utilizate se vor prezenta și incertitudinile privind modelarea (modelele de temperatură, precipitații, emisii, hidrologice etc.). Este important ca în etapele de prefizabilitate, alegerea locației proiectului și fezabilitatea să fie luate în considerare aceleași modele pentru a asigura consecvența în abordare.

3. Analiza de vulnerabilitate

Scopul analizei de vulnerabilitate este identificarea potențialelor riscuri semnificative și se realizează prin combinarea gradului de sensibilitate (S) cu gradul de expunere (E), în cadrul unei matrice pentru fiecare risc ($V=S \cdot E$), care stabilește nivelul de vulnerabilitate (scăzut, mediu sau mare).

(b) Faza 2. Analiza detaliată de risc – Analiza detaliată depinde de rezultatul fazei de examinare

1. Probabilitatea

Scopul acestei etape de analiză este de a evalua probabilitatea ca riscurile climatice identificate să aibă loc în timpul duratei de viață a proiectului – pe baza datelor statistice existente, a prognozelor și experienței experților.

Aceasta se va realiza pentru riscurile identificate în primele trei etape pentru care proiectul are un nivel ridicat sau mediu de vulnerabilitate. Evaluarea riscurilor permite aprofundarea relației „cauze-efecte” între riscuri și componentele proiectului (tehnice, sociale, ecologice, financiare etc.). Analiza de risc de înalt nivel implică o analiză calitativă a riscurilor și analiza detaliată a riscurilor, respectiv o analiză cantitativă, bazată pe modelare.

2. Impactul

Această parte a evaluării riscurilor analizează consecințele în cazul în care apare pericolul climatic identificat. Acest lucru ar trebui evaluat pe o scară a impactului per pericol. Acest lucru este, de asemenea, cunoscut sub numele de severitate sau magnitudine. Consecințele se referă, în general, la activele fizice și operațiunile, sănătatea și siguranța, impactul asupra mediului, impactul social, impactul asupra accesibilității pentru persoanele cu handicap, implicațiile financiare și riscul reputațional. Evaluarea poate fi necesară pentru a acoperi capacitatea de adaptare a sistemului în care funcționează proiectul.

3. Riscul

După evaluarea probabilității și a impactului fiecărui pericol, nivelul de semnificație al fiecărui risc potențial poate fi estimat prin combinarea celor doi factori. Riscurile pot fi prezentate într-o matrice de risc (ca parte a evaluării globale a riscului proiectului) pentru a identifica riscurile potențiale cele mai semnificative și cele în care trebuie luate măsuri de adaptare.

4. Măsuri de adaptare

În cazul în care evaluarea riscurilor concluzionează că există riscuri climatice semnificative pentru proiect, riscurile trebuie gestionate și reduse la un nivel acceptabil. Pentru fiecare risc semnificativ identificat, ar trebui evaluate măsuri de adaptare specifice. **Măsurile preferate ar trebui apoi integrate în conceperea proiectului și/sau în funcționarea acestuia în vederea îmbunătățirii rezilienței la schimbările climatice.**

Adaptarea va implica adesea adoptarea unei combinații de măsuri structurale și nestructurale:

- Măsurile structurale includ modificarea proiectării sau specificării activelor fizice și a infrastructurii sau adoptarea de soluții alternative sau îmbunătățite.
- Măsurile nestructurale includ amenajarea teritoriului, programe îmbunătățite de monitorizare sau de răspuns în situații de urgență, activități de formare a personalului și de transfer de competențe, dezvoltarea unor cadre strategice sau corporative de evaluare a riscurilor climatice, soluții financiare, cum ar fi asigurarea împotriva eșecului lanțului de aprovizionare sau servicii alternative. De asemenea, ar putea fi oportun să se ia în considerare măsuri flexibile/adaptive, cum ar fi monitorizarea situației și punerea în

aplicare a unor măsuri fizice numai atunci când situația atinge un prag critic (sau luarea în considerare a căilor de adaptare). Această opțiune poate fi utilă în special atunci când previziunile climatice indică niveluri ridicate de incertitudine. Monitorizarea ar trebui integrată în procesele de gestionare a infrastructurii.

Costul măsurilor de adaptare va fi reflectat în proiect inclusiv (acolo unde este cazul) în analiza cost-beneficiu.

Imunizarea față de schimbările climatice – realizată ex-post elaborării Studiului de Fezabilitate

Comunicarea Comisiei face referire atât la proiectele pregătite de la data publicării inițiale de către Comisia Europeană, cât și la proiectele de infrastructură a căror pregătire a fost realizată înainte/în paralel cu emiterea acestor orientări (de exemplu proiectele care au finalizat evaluarea impactului asupra mediului (EIM) și care au primit aprobarea de dezvoltare cel târziu la sfârșitul anului 2021, au încheiat acordurile de finanțare necesare (inclusiv pentru finanțare din partea UE) și care vor începe lucrările de construcție cel târziu în 2022 sunt încurajate ferm să asigure o imunizare la schimbările climatice în conformitate cu aceste orientări.)

Astfel, pentru proiectele care au fost pregătite în cursul anului 2021, iar studiul de fezabilitate a fost deja finalizat fără a integra aceste cerințe, se va realiza Analiza privind imunizarea față de schimbările climatice, document separat anexă la cererea de finanțare. Acest document va include etapele prezentate mai sus și va prezenta, dacă este cazul, eventualele modificări/completări față de studiul de fezabilitate/analiza cost-beneficiu pentru integrarea măsurilor și/sau a costurilor de adaptare.

Pe baza analizei sensibilității, a expunerii și a vulnerabilității riscurilor din Planul național de management al riscurilor de dezastre se constată că în Regiunea Sud-Est există riscuri climatice potențial semnificative care justifică o analiză detaliată pentru proiectele de infrastructură. Principalele tipuri de riscuri sunt cutremur, alunecări de teren, inundații, secetă, incendii de vegetație și de pădure, înzăpeziri, vreme extremă, variații de temperatură/temperaturi extreme.

Toate propunerile de proiect vor include măsuri de adaptare relevante și adecvate, urmând exemplele din Anexele aferente fiecărei acțiuni.

Imunizarea față de schimbările climatice – în implementarea și operarea investițiilor

Imunizarea infrastructurii finanțate la schimbări climatice, respectiv adaptarea la schimbările climatice și atenuarea efectelor acestora și rezistența în fața dezastrelor va fi monitorizată și pe durata implementării proiectelor, iar exploatarea și întreținerea investițiilor se va face astfel încât să asigure durabilitatea infrastructurii și standardul serviciilor cu abordarea adecvată a riscurilor climatice. Pe durata exploatării infrastructura creată trebuie monitorizată eficient și eficace din perspectiva evenimentelor climatice.

Ce reprezintă principiul 'a nu prejudicia în mod semnificativ' (DNSH)?

Principiul „a nu prejudicia în mod semnificativ” (DNSH – „Do No Significant Harm”) este definit prin Regulamentul 2020/852, articolul 17, care se referă la modul în care o activitate se raportează la cele șase obiective de mediu și dacă activitatea respectivă aduce prejudicii semnificative vreunui dintre aceste obiective de mediu, respectiv:

Obiectiv de mediu	Condiții pentru a provoca "prejudicii semnificative"
-------------------	--

	1. Atenuarea schimbărilor climatice	În cazul în care activitatea respectivă generează emisii semnificative de gaze cu efect de seră (GES)
	2. Adaptarea la schimbări climatice	În cazul în care activitatea respectivă duce la o creștere a impactului negativ al climatului actual și al climatului preconizat în viitor, asupra activității în sine sau asupra persoanelor, naturii sau activelor.
	3. Utilizarea durabilă și protejarea resurselor de apă și a celor marine	În cazul în care această activitate este nocivă pentru: a. Starea bună sau potențialul ecologic bun al corpurilor de apă, inclusiv al apelor de suprafață și a apelor subterane; sau b. Starea ecologică bună a apelor marine.
	4. Economia circulară, inclusiv prevenirea generării de deșeuri și reciclarea acestora	Dacă: a. Această activitate conduce la ineficiențe semnificative în utilizarea materialelor sau în utilizarea directă sau indirectă a resurselor naturale (cum ar fi sursele de energie neregenerabilă, materiile prime, apa și terenurile, în una sau mai multe etape ale ciclului de viață al produselor, inclusiv în ceea ce privește durabilitatea, reparabilitatea, modernizarea, reutilizarea sau reciclabilitatea produselor); b. Activitatea respectivă conduce la o creștere semnificativă a generării, incinerării sau eliminării deșeurilor, cu excepția incinerării deșeurilor periculoase nereciclabile sau în cazul în care c. Eliminarea pe termen lung a deșeurilor poate cauza mediului prejudicii semnificative și pe termen lung
	5. Prevenirea și controlul poluării aerului, apei și solului	În cazul în care această activitate conduce la o creștere semnificativă a emisiilor de poluanți în aer, apă sau sol față de situația anterioară începerii activității
	6. Protecția și restaurarea biodiversității și ecosistemelor	Dacă această activitate este: a. În mod semnificativ în detrimentul bunei stări și rezilienței ecosistemelor; sau b. dăunează stării de conservare a habitatelor și speciilor, c. inclusiv cele de interes pentru Uniunea Europeană, cum ar fi cele incluse în siturile NATURA 2000

În etapa de programare, luând în considerare faptul că fondurile politicii de coeziune sprijină intervențiile care nu provoacă daune semnificative celor șase obiective de mediu ale principiului DNSH, AM a demonstrat că intervențiile propuse prin program nu provoacă prejudicii semnificative celor șase obiective de mediu. În etapa de programare, având în vedere că principiul DNSH a fost aplicat întregului program, toate activitățile PRSE sunt compatibile cu principiul DNSH.

Din cele șase obiective de mediu, patru dintre acestea (3-6) se vor evalua în cadrul procedurii de reglementare din punct de vedere a protecției mediului, conform Legii nr. 292/2018 privind evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului. Concluziile care stau la baza deciziilor autorității, cât și măsurile se regăsesc în actul de reglementare (decizia etapei de încadrare, clasarea notificării).

Capitolul 4. Analiza metodologică a acțiunilor din cadrul PR SE

Metodologia de față integrează modalitatea în care se vor respecta 1) procesul de imunizare la schimbări climatice și 2) principiul "Do No Significant Harm" / „a nu prejudicia în mod semnificativ” (DNSH) în cadrul acțiunilor finanțate prin Programul Regional Sud-Est (PR SE) 2021-2027 și este dezvoltată de către Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, în calitate de Autoritate de Management pentru Programul Regional Sud-Est 2021-2027 (AM PR SE) pentru a fi utilizată de către solicitanții de finanțare în cadrul Programului Regional Sud Est 2021-2027.

Documentațiile tehnico-economice elaborate de solicitanții de finanțare (pentru depunerea propunerilor de proiecte) și beneficiari (pentru implementarea proiectelor) trebuie să respecte: i) Comunicarea Comisiei (2021/C 58/01) Orientări tehnice privind aplicarea principiului de „a nu prejudicia în mod semnificativ”; ii) Comunicarea Comisiei - Orientări tehnice referitoare la imunizarea infrastructurii la schimbările climatice în perioada 2021-2027 (2021/C 373/01).

1. **Pentru analiza imunizării climatice**, în faza de programare, au fost elaborate: i) Raport de mediu pentru PR SE 2021-2027 și ii) Program de monitorizare a efectelor asupra mediului pentru PR SE 2021-2027. Relevante pentru PR SE 2021-2027 sunt trei sectoare generatoare de emisii de gaze cu efect de seră și anume:

- activitatea de transport;
- spațiul locativ și dezvoltarea urbană;
- procesele industriale - care au înregistrat în ultimii ani o scădere importantă a emisiilor GES ca urmare a declinului sau încetării anumitor activități industriale.

Din analiza evaluării efectelor asupra mediului generate de implementarea Programului a rezultat că din 96 de tipuri de intervenție: 2,08 % au un impact pozitiv semnificativ, 25% au un impact pozitiv moderat, 12,5% au un impact pozitiv nesemnificativ, 47,91% prezintă lipsă impact iar 13,54% au un impact negativ nesemnificativ, din cauza activităților de modernizare/reabilitare/extindere/construcție, care pe termen scurt pot produce dezechilibre locale mediului doar în faza de execuție.

Măsurile de atenuare și adaptare la schimbările climatice se vor include de către Solicitant/Beneficiar în cadrul cererii de finanțare și al documentației tehnico-economice (SF/DALI/PT) și vor fi monitorizate de către AM în cadrul implementării, respectiv în cadrul proceselor de achiziție și execuție a lucrărilor. După finalizarea implementării proiectelor, proprietarii activelor vor monitoriza efectele identificate și măsurile de atenuare pe perioada de operare, întreținere și dezafectare. Toate proiectele vor cuprinde măsuri de adaptare la schimbările climatice și numai cele care necesită o evaluare a ampretei de carbon vor cuprinde și măsuri de atenuare.

2. **Pentru abordarea principiului DNSH**, în faza de *programare*, AM a elaborat o analiză la nivelul Programului Regional Sud Est 2021-2027 și un screening al acțiunilor. Analiza a fost realizată pentru fiecare acțiune indicativă cuprinsă în Programul Regional Sud Est 2021-2027 și a constatat în două părți:

- Filtrarea celor 6 obiective de mediu pentru a identifica pe cele care necesită o evaluare de fond;
- Evaluarea de fond conform principiului DNSH pentru obiectivele de mediu care o impun

așa cum sunt interpretate la art.17 din Regulamentul (UE) 2020/852.

În urma analizei a reieșit faptul că acțiunile indicative propuse în Programul Regional Sud Est 2021-2027 nu provoacă prejudicii semnificative celor șase obiective de mediu. Pentru acele acțiuni indicative și obiective de mediu pentru care a fost necesară o evaluare de fond, au fost enunțate măsuri generale privind reducerea impactului asupra mediului în toate etapele proiectului cu respectarea legislației în vigoare referitoare la obiectivele de mediu.

În cazul „intervențiilor riscante” care ar putea cauza prejudicii oricăruia dintre cele șase principii de mediu ale principiului DNSH, de ex. drumuri județene etc., autoritățile de management sunt obligate să introducă în documentul de evaluare DNSH măsurile de atenuare care trebuie puse în aplicare pentru compensarea acestor daune (Partea 2 a metodologiei RRF).

În faza de implementare a programelor, RDC nu prevede evaluarea conformității cu principiul DNSH a fiecărei operațiuni /proiect, intervențiile fiind deja evaluate în raport cu acesta în documentul de evaluare DNSH anexat programului. În acest context, totuși, autoritățile de management sunt responsabile pentru implementarea principiului DNSH pe toată perioada de programare. Acest lucru este deosebit de relevant pentru acele „intervenții riscante” care ar putea cauza prejudicii oricăruia dintre cele șase obiective de mediu ale principiului DNSH.

În continuare, conform Regulamentului RDC la articolul. 73 alineatul (1), „pentru selectarea operațiunilor, autoritatea de management stabilește și aplică criterii și proceduri care sunt nediscriminatorii, transparente, asigură accesibilitatea persoanelor cu dizabilități, asigură egalitatea de gen și ține seama de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, principiul dezvoltării durabile și politica Uniunii în materie de mediu, în conformitate cu articolul 11 și articolul 191 alineatul (1) din TFUE”, iar la alineatul (2) literele (c) și (g) se prevede ca, la selectarea operațiunilor, autoritățile de management „se asigură că operațiunile selectate prezintă cel mai bun raport între cuantumul sprijinului, activitățile desfășurate și îndeplinirea obiectivelor” și „se asigură că operațiunile selectate intră în domeniul de aplicare al fondului în cauză și sunt atribuite unui tip de intervenție”, respectiv, printre alte responsabilități. În practică, operațiunile trebuie să se încadreze în definiția tipurilor de intervenții, care au fost deja evaluate în raport cu principiul DNSH. În acest context, Autoritatea de Management PR SE va încorpora principiul DNSH în criteriile de evaluare reflectând elementele utilizate pentru definirea intervențiilor programului și pentru justificarea conformității acestora cu cele șase obiective de mediu.

Solicitantul va integra măsuri pentru respectarea principiului DNSH în cadrul cererii de finanțare și al documentației tehnico-economice (SF, DALI, PT, după caz) urmând exemplele din Anexele din prezenta Metodologie aferente fiecărei Acțiuni. Dacă este cazul se vor include și recomandările din actul de reglementare de la Agenția Națională pentru Protecția Mediului. Implementarea măsurilor va fi monitorizată de AM în cadrul proceselor de achiziție și desfășurare a lucrărilor.

Figura 1 sintetizează activitățile necesare pentru respectarea principiilor de imunizare climatică și DNSH în cadrul proiectelor finanțate de PR SE.

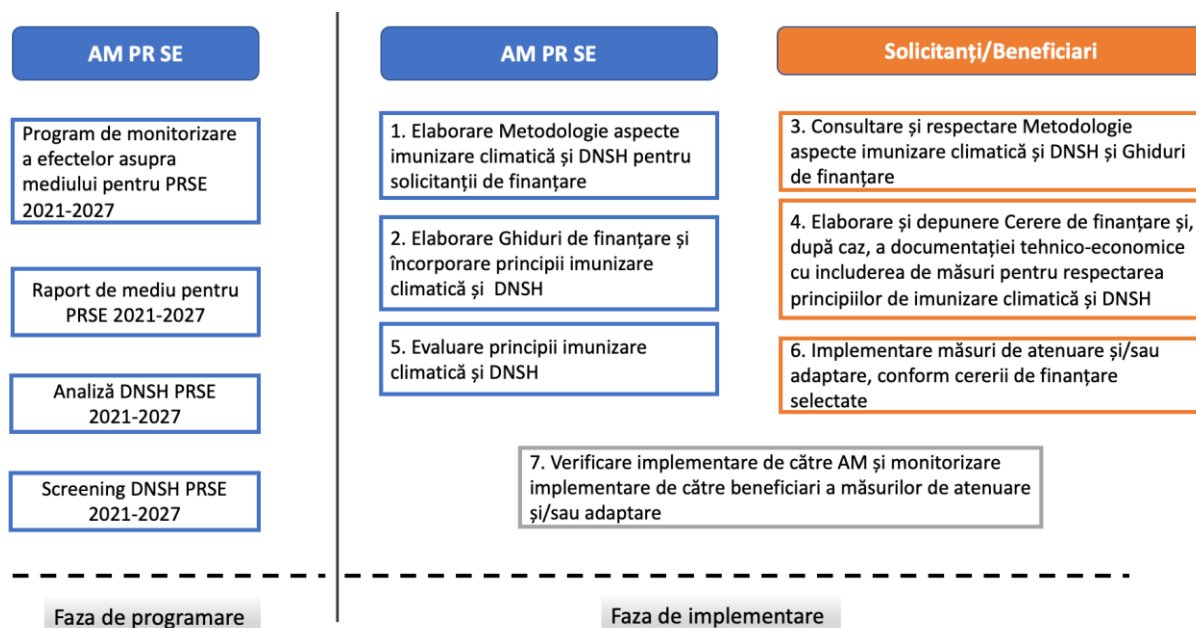

Figura 1 - Prezentarea sintetică a respectării principiilor de imunizare climatică și DNSH în cadrul PR SE

4.1. Identificarea preliminară a acțiunilor care necesită măsuri de atenuare la schimbările climatice și măsuri privind respectarea principiului DNSH

Primul pas al metodologiei cuprinde identificarea acțiunilor finanțate de PR SE care a) necesită o evaluare a amprentei de carbon; b) necesită o analiză suplimentară privind DNSH conform Tabelului 1.

Pasul 1.1	Analiza acțiunilor și a necesității parcurgerii fazei de neutralitate climatică
CUM?	Pe baza Comunicării Comisiei Orientări tehnice referitoare la imunizarea infrastructurii la schimbările climatice în perioada 2021-2027 (2021/C 373/01), AM a identificat acțiunile care necesită documentația privind imunizarea la schimbările climatice din perspectiva asigurării neutralității climatice

Orientările privind imunizarea la schimbările climatice, cuprind exemple de categorii de proiecte (pentru care emisiile de CO₂e depășesc 20.000 t/an) care necesită o evaluare a amprentei de carbon, deci realizarea unei analize detaliate conform etapei 2 (atenuare) și care se finalizează cu Documentația privind imunizarea la schimbările climatice din perspectiva asigurării neutralității climatice. Dacă proiectele nu se încadrează în această categorie, procesul se încheie cu etapa de examinare.

Orientările recomandă metodologia Băncii Europene de Investiții (BEI)⁵, pentru calcularea amprentei de carbon a proiectelor de infrastructură care include metoda implicită de calculare a emisiilor, de exemplu, pentru: a) tratarea apelor uzate și a nămolurilor; b) instalații de gestionare a tratării deșeurilor; c) depozite municipale de deșeururi solide; d) *transport rutier*; e) transport feroviar; f) *transport urban*; g) *renovarea clădirilor*; h) *porturi*; i) aeroporturi.

⁵ Versiunea 11.3, ianuarie 2023

Pentru infrastructura cu o durată de viață dincolo de anul 2050, inițiatorul proiectului ar trebui să verifice compatibilitatea proiectului cu, de exemplu, exploatarea, întreținerea și dezafectarea finală în condiții de neutralitate climatică.

Pornind de la raportul de mediu aferent programului și a Orientărilor tehnice referitoare la imunizarea infrastructurii la schimbările climatice a fost realizată o examinare preliminară în urma căreia a rezultat necesitatea parcurgerii fazei de neutralitate climatică și evaluarea amprente de carbon. Tabelul 1 cuprinde **Identificarea preliminară a acțiunilor care necesită măsuri de atenuare la schimbările climatice și măsuri privind respectarea principiului DNSH. Sunt necesare măsuri de adaptare la schimbările climatice pentru toate propunerile de proiecte depuse spre finanțare.**

Notă: Examinarea preliminară nu îi scutește pe solicitanții de finanțare de responsabilitatea realizării examinării privind atenuarea schimbărilor climatice (neutralitatea climatică) pentru fiecare proiect.

Pornind de la analiza DNSH, elaborată pentru PR SE 2021-2027 și a screening-ului aferent programului, este verificată conformitatea acțiunii/intervenției cu principiul DNSH conform Tabelului 1. **Identificarea preliminară a acțiunilor care necesită măsuri de atenuare la schimbările climatice și măsuri privind respectarea principiului DNSH.**

Tabelul 1. Identificarea preliminară a acțiunilor care necesită măsuri de atenuare la schimbările climatice și măsuri privind respectarea principiului DNSH.

Prioritatea	Obiectivul specific	Tipuri de acțiuni	Coduri de intervenție	Sunt necesare măsuri de atenuare la schimbările climatice	Sunt necesare măsuri pentru respectarea principiului DNSH
1	2	3	4	5	6
Prioritatea 1 O REGIUNE COMPETITIVĂ PRIN INOVARE, DIGITALIZARE ȘI ÎNTREPRINDERI DINAMICE	RSO1.1. Dezvoltarea și sporirea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate (FEDR)	<p>Acțiunea 1.1 – Susținerea activităților de cercetare și inovare: Proiecte de tip „proof of concept”, cu următoarele tipuri de activități orientative:</p> <ul style="list-style-type: none"> • activități de cercetare aplicată și dezvoltare tehnologică; • activități de inovare (obținerea și validarea proprietății industriale, standardizarea produselor/ serviciilor/ proceselor, consultanță pentru inovare sau servicii de sprijinire a inovării etc.); • dotarea cu active corporale și necorporale; • achiziția de servicii; <p>Proiecte de cercetare, în special cele realizate în cooperare, între IMM-uri și entități de CDI/universități, vizând domeniile de specializare inteligentă, cu următoarele activități orientative:</p> <ul style="list-style-type: none"> • activități de cercetare aplicată, dezvoltare tehnologică și dezvoltare experimentală (de ex.: construire și testare prototipuri, serie 0, realizare și operare planuri pilot, activități necesare producției experimentale și testării, etc.); • dezvoltarea, construirea și testarea prototipurilor pentru produse/ procese; 	<p>001. Investiții în active fixe, inclusiv în infrastructura de cercetare, în microîntreprinderi (inclusiv centre de cercetare private) legate direct de activități de cercetare și inovare</p> <p>002. Investiții în active fixe, inclusiv în infrastructura de cercetare, în întreprinderi mici și mijlocii (inclusiv centre de cercetare private) legate direct de activități de cercetare și inovare</p> <p>004. Investiții în active fixe, inclusiv în infrastructura de cercetare, în centre publice de cercetare și de învățământ superior legate direct de activități de cercetare și inovare</p> <p>005. Investiții în active necorporale în</p>	DA pentru investițiile care vizează construcții noi	DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH

		<ul style="list-style-type: none"> • activități de inovare (obținerea și validarea proprietății industriale, standardizarea produselor/serviciilor/proceselor, consultanță pentru inovare și servicii de sprijinire a inovării etc.) • evaluare tehnologică, certificare, audit tehnologic etc. • activități de investiții în infrastructura necesară implementării proiectului (reabilitare/modernizare, după caz construcție/extindere) • dotarea cu active corporale și necorporale • sprijinirea parteneriatelor și proiectelor de cooperare interregionale și internaționale, inclusiv participarea în Programul Orizont Europa • sprijinirea participării în cadrul platformelor S3 pentru domeniile de specializare inteligentă regionale 	microîntreprinderi legate direct de activitățile de cercetare și inovare 006. Investiții în active necorporale în IMM-uri (inclusiv centre de cercetare private) legate direct de activități de cercetare și inovare 008. Investiții în active necorporale în centre publice de cercetare și de învățământ superior legate direct de activități de cercetare și inovare 009. Activități de cercetare și inovare în microîntreprinderi, inclusiv colaborarea în rețea (cercetare industrială, dezvoltare experimentală, studii de fezabilitate) 010. Activități de cercetare și inovare în IMM-uri, inclusiv colaborarea în rețea 012. Activități de cercetare și inovare în centre publice de cercetare, în învățământul superior și în centre de competență, inclusiv colaborarea în rețea (cercetare industrială, dezvoltare experimentală, studii de fezabilitate) 028. Transfer de tehnologie și cooperare între întreprinderi, centre de cercetare și sectorul învățământului superior		
		<p>Acțiunea 1.2 Sprijinirea transferului tehnologic pentru creșterea gradului de inovare a întreprinderilor care promovează următoarele tipuri de activități orientative:</p> <ul style="list-style-type: none"> • crearea și dezvoltarea EITT, inclusiv PST prin construcție, modernizare, extindere; • dotarea cu active corporale și necorporale a acestora • achiziționarea de servicii de către IMM-uri 		DA pentru investițiile care vizează construcții noi	DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH
	<p>RS01.2. Valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice (FEDR)</p>	<p>Acțiunea 1.3 Creșterea gradului de digitalizare în IMM-uri care sprijină următoarele tipuri de activități orientative inclusiv ITI</p> <ul style="list-style-type: none"> • dotare cu active corporale și necorporale în vederea creșterii gradului de digitalizare, cu excepția lucrărilor de construcții; • audit în domeniul securității cibernetice și protecției datelor; • dezvoltarea, utilizarea și implementarea de tehnologii lingvistice bazate pe inteligență artificială (traducere automată, tehnologii vocale, chat-boți, instrumente de analiză a textului, sinteza vorbirii, etc); • activități de specializare și modernizare digitală, transfer de cunoștințe; • promovarea produselor și serviciilor, realizarea de site-uri pentru prezentarea activității și a produselor sau serviciilor pentru promovare, inclusiv instrumente de vânzare on-line • facilitarea comerțului și inovații specifice; 	013. Digitalizarea IMM-urilor (inclusiv comerț electronic, activități economice electronice și procese economice în rețea, centre de inovare digitală, laboratoare vii, antreprenori web și start-up-uri în domeniul TIC, B2B) 017. Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale care respectă criteriile de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră sau criteriile de eficiență energetică 037. TIC: alte tipuri de infrastructuri TIC (inclusiv	NU	DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH

		<ul style="list-style-type: none"> activități de creștere a prezenței online. 	resurse/echipamente informatice la scară mare, centre de date, senzori și alte echipamente wireless), în conformitate cu criteriile de reducere a emisiilor de dioxid de carbon și de eficiență energetică		
		<p>Acțiunea 1.4 Susținerea digitalizării serviciilor publice într-un cadru integrat la nivel local și regional, care promovează următoarele activități orientative:</p> <ul style="list-style-type: none"> investiții în dezvoltarea infrastructurii, serviciilor și echipamentelor necesare relevante precum și prin achiziționarea, dezvoltarea, testarea și pilotarea de soluții și aplicații, inclusiv asigurarea securității cibernetice și interoperabilității acestora pentru Centrul Regional de Date Sud-Est; dezvoltarea, utilizarea și implementarea de tehnologii lingvistice bazate pe inteligență artificială (traducere automată, tehnologii vocale, chat-boți, instrumente de analiză a textului, sinteza vorbirii etc. sprijin pentru întărirea capacității administrative pentru a răspunde nevoii locale/regionale, inclusiv consultanța specializată, analiza interoperabilitate soluții/integrare digitală, elaborarea proiectului, inclusiv documentații tehnico-economice 		DA pentru investițiile care vizează construcții noi	DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH
	<p>RSO1.3. Intensificarea creșterii sustenabile și creșterea competitivității IMM-urilor și crearea de locuri de muncă în cadrul IMM-urilor, inclusiv prin investiții productive (FEDR)</p>	<p>Acțiunea 1.5 Sprijinirea companiilor prin intermediul infrastructurilor suport de afaceri care promovează următoarele tipuri de activități orientative:</p> <ul style="list-style-type: none"> Crearea parcurilor industriale, inclusiv dotarea acestora cu utilități și active corporale și necorporale necesare prestării serviciilor oferite firmelor Dezvoltarea serviciilor aferente parcurilor industriale Sprijin financiar acordat pentru dezvoltarea și susținerea activității firmelor rezidente din parcul industrial Sprijin financiar acordat pentru dezvoltarea și susținerea activității firmelor incubate 	020.Infrastructuri comerciale pentru IMM-uri (inclusiv parcuri și situri industriale) 021.Dezvoltarea comercială și internaționalizarea IMM-urilor, inclusiv investiții productive 025.Incubare, sprijinirea întreprinderilor de tip spin-off și spin-out și a start-up-urilor	DA, în cazul în care: - proiectul propus implică activități de exploatare a terenurilor sau de schimbare a destinației terenurilor (despăduriri) care ar putea duce la creșterea emisiilor; -proiectul va implica creșterea semnificativă a deplasărilor de persoane sau a transportului de marfă -proiectul vizează construcții noi	DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH
		<p>Acțiunea 1.6 Stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității IMM-urilor care promovează următoarele activități orientative: <i>Operațiunea A (creșterea competitivității IMM-urilor):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> construcția/modernizarea și extinderea spațiului de producție/servicii ale IMM-urilor; dotare cu active corporale și necorporale; activități privind economia circulară; 	026.Sprijin pentru clusterelor de inovare, inclusiv între întreprinderi, organizații de cercetare și autorități publice și rețele de afaceri, în primul rând în beneficiul IMM-urilor 075. Sprijinirea proceselor de producție ecologice și a	DA, în cazul în care: - proiectul propus implică activități de exploatare a terenurilor sau de schimbare a destinației terenurilor (despăduriri) care ar putea duce la creșterea emisiilor;	DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH

		<ul style="list-style-type: none"> soluții pentru recuperarea și reutilizarea materiilor prime, materialelor și produselor prin reintroducerea în procesul principal de fabricație sau prin crearea de noi produse/servicii, pentru dezvoltarea de noi activități economice necesare integrării în lanțurile valorice; simbioză industrială; promovarea amprente de mediu a produsului/organizarea studiilor privind amprenta de carbon; sprijinirea designului produsului pentru durabilitate, reparabilitate, reutilizare, upgradabilitate și reciclare; activități de marketing și internaționalizare, cum ar fi analiza de piață, drepturile de proprietate intelectuală, participarea la târguri. <p><i>Operațiunea B (Clustere):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> susținerea clusterelor pentru creșterea competitivității prin sprijinirea inovării IMM-urilor și a integrării acestora în lanțuri de valoare la nivel global prin networking, dezvoltarea clusterului, conectarea la platforme, colaborare, etc; sprijin nefinanciar acordat de clustere către IMM-uri (ex: consultanță, diseminare de informații, sprijin pentru accesarea a noi piețe, consolidarea poziției deținute pe piețele actuale, sprijinirea IMM-urilor în vederea obținerii certificării privind diverse sisteme de management, etc). 	utilizării eficiente a resurselor în IMM-uri	-proiectul va implica creșterea semnificativă a deplasărilor de persoane sau a transportului de marfă -proiectul vizează construcții noi	
	<p>RS01.4. Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat (FEDR)</p>	<p>Acțiunea 1.7 Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă și antreprenoriat care promovează următoarele activități orientative:</p> <ul style="list-style-type: none"> dezvoltarea și formarea de competențe cheie pentru specializare inteligentă, cu precădere pentru IMM-uri pe teme cum ar fi managementul inovării, antreprenoriat, tranziție industrială, economie circulară, transfer tehnologic, tehnologiile avansate, aptitudini ecologice, proprietate intelectuală, etc, (inclusiv maparea nevoilor de formare, dezvoltarea programului de formare, implementarea, evaluarea și diseminarea rezultatelor); dezvoltarea capacității și aptitudinilor angajaților EITT acreditate, pentru livrarea și promovarea unor servicii de calitate în domeniile de specializare inteligentă; dezvoltarea capacității și a competențelor instituțiilor de învățământ superior și de cercetare de a aprofunda cooperarea cu operatorii economici; însoțirea tranziției acestor către organizații mai antreprenoriale; creșterea viabilității comerciale și a relevanței pe piață a proiectelor lor de cercetare; creșterea capacităților lor de a participa la procese de inovare interactive și deschise; asigurarea implementării Mecanismului de Descoperire Antreprenorială (MDA); creșterea capacității administrative a actorilor regionali implicați în elaborarea, implementarea, 	023. Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială, antreprenoriat și adaptabilitatea întreprinderilor la schimbare 170. Îmbunătățirea capacității autorităților responsabile cu programele și a organismelor implicate în execuția fondurilor.	NU	NU. Acțiunea propusă spre finanțare nu necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH

		<p>monitorizarea, evaluarea și revizuirea strategiilor de specializare inteligentă și de operaționalizare a propunerilor de proiecte aferente RIS3;</p> <ul style="list-style-type: none"> • sprijinirea ADR SE în elaborarea, implementarea, monitorizarea, evaluarea și revizuirea strategiilor de specializare inteligentă, inclusiv pentru organizarea EDP-urilor. 			
<p>Prioritatea 2: O regiune cu localități prietenoase cu mediul și mai rezilientă la riscuri</p>	<p>RSO2.1. Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (FEDR)</p>	<p>Acțiunea 2.1. Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice (inclusiv a celor cu statut de monument istoric) și a clădirilor rezidențiale care promovează următoarele acțiuni:</p> <p>a) <i>Îmbunătățirea eficienței energetice prin:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • reabilitarea termică a elementelor de construcție; • instalarea unor sisteme alternative de producere a energiei din surse regenerabile cu excepția biomasei (ex.: panouri solare, pompe de căldură); • sisteme de management energetic integrat al clădirilor (BMS) în vederea • monitorizării și menținerii indicatorilor privind consumurile și emisiile; • reabilitarea si/sau modernizarea sistemelor electrice/de iluminat • audit energetic ex/post intervenție <p>b) <i>Consolidarea capacității administrative a autorității de management și beneficiarilor în domeniul eficienței energetice, campanii de informare, educație și conștientizare etc.</i></p> <p><i>Măsuri auxiliare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • măsuri de consolidare/reabilitare a elementelor de construcție; • activități care contribuie la îmbunătățirea performanței energetice (ex.: înlocuire/ • modernizare lift, realizare lucrări de branșare/rebranșare a blocului/locuinței la • sistemul centralizat de producere și furnizare a energiei termice; etc); • - orice alte activități care contribuie la realizarea obiectivelor proiectului si/sau care includ lucrari de intervenție aferente investiției de bază (în sensul funcționalității pentru eficiența energetică, necesităților de a asigura accesibilitatea inclusiv pentru persoanele cu dizabilități, sănătatea sau siguranța clădirii). 	<p>042. Renovarea fondului locativ existent în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin; "</p> <p>045. Renovarea în vederea creșterii eficienței energetice sau măsuri de eficiență energetică legate de infrastructurile publice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin</p> <p>169. Inițiative de dezvoltare teritorială, inclusiv pregătirea strategiilor teritoriale</p> <p>170. Îmbunătățirea capacității autorităților responsabile cu programele și a organismelor implicate în execuția fondurilor</p>	<p>NU</p>	<p>DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH</p>
	<p>RSO2.4. Promovarea adaptării la schimbările climatice și prevenirea riscurilor de dezastre și reziliență, pe baza unor abordări ecosistemice (FEDR)</p>	<p>Acțiunea 2.2 - Consolidarea clădirilor publice vulnerabile la risc seismic (acțiune strategică) care promovează următoarele tipuri de intervenții:</p> <ul style="list-style-type: none"> • evaluarea structurală a clădirii pentru a determina nivelul său de vulnerabilitate seismică; • consolidare structurală, conform expertizelor tehnice și ținând cont de viabilitatea economică a soluțiilor propuse; • alte activități conexe care contribuie la realizarea obiectivelor proiectului și/sau care includ lucrări de intervenție aferente investiției de bază 	<p>061. Prevenirea și gestionarea riscurilor naturale care nu au legătură cu clima (de exemplu cutremurele) și ale riscurilor legate de activitățile umane (de exemplu accidentele tehnologice), inclusiv sensibilizare, sisteme și infrastructuri de protecție civilă și de gestionare a dezastrelor, abordări ecosistemice.</p>	<p>NU</p>	<p>DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH</p>

		<p>Acțiunea 2.3. Dezvoltarea de perdele forestiere de-a lungul drumurilor județene, vizează următoarele activități indicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> • elaborarea documentațiilor tehnice; • achiziții de teren; • lucrări de înființare a plantației 	<p>060. Măsurile de adaptare la schimbările climatice și prevenirea și gestionarea riscurilor legate de climă: altele de exemplu furtuni și secetă (inclusiv sensibilizare, sisteme și infrastructuri de protecție civilă și de gestionare a dezastrelor, abordări ecosistemice</p>	<p>NU</p>	<p>DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH</p>
<p>RSO2.7. Intensificarea acțiunilor de protecție și conservare a naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare (FEDR)</p>	<p>Acțiunea 2.4. Susținerea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii verzi în zonele urbane, inclusiv prin valorificarea terenurilor publice neutilizate, ce promovează următoarele intervenții:</p> <ul style="list-style-type: none"> • crearea/extinderea/modernizarea de spații verzi din intravilanul localităților urbane – investiții atât asupra spațiilor verzi existente, cât și asupra unor terenuri dezafectate /abandonate /degradate care sunt propuse a fi transformate în spații verzi definite de legislația națională; • crearea/ extinderea/ modernizarea spațiilor verzi publice urbane cu acces nelimitat (parcuri, grădini, scuaruri publice etc); • plantarea de arbori și reabilitarea fondului vegetal, prin completarea și înlocuirea de arbori, crearea de aliniamente plantate; realizarea, extinderea și modernizarea parcuri/păduri urbane/păduri-parc și a parcurilor dendrologice; • activități auxiliare dezvoltării infrastructurii verzi legate de întreținerea și accesibilizarea spațiilor verzi (sistem de irigații, piste pentru biciclete și poteci, etc.) în limita a maximum 10% din cheltuielile eligibile; • amenajarea zonelor verzi din cadrul grădinilor botanice; • spații verzi pentru protecția lacurilor și cursurilor de apă (zona de maluri și zona de deasupra malurilor); • lucrări verzi, acoperișuri verzi, pereți verzi, terase/balcoane cu grădini și spații verzi etc.; 	<p>Acțiunea 2.5 Susținerea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii verzi în siturile Natura 2000, ce promovează următoarele intervenții:</p> <ul style="list-style-type: none"> • refacerea sistemelor ecologice și a habitatelor naturale prin lucrări de decolmatare și reconstrucție ecologică; • intervenții fizice în vederea refacerii circulației naturale a apei și a zonelor cu habitate importante; • reîmpădurirea/renaturarea suprafețelor în care vegetația naturală, inclusiv cea forestieră este degradată; • perdele forestiere de protecție a brațelor și canalelor Deltei Dunării; • marcarea și semnalizarea zonelor strict protejate și a zonelor tampon și implementarea unui sistem de monitorizare și informare. 	<p>078. Protejarea, restaurarea și utilizarea durabilă a siturilor Natura 2000</p> <p>079. Protecția naturii și a biodiversității, patrimoniul natural și resursele naturale, infrastructura verde și cea albastră</p>	<p>NU</p>	<p>DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH</p>
				<p>NU</p>	<p>DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH</p>

AGENȚIA PENTRU DEZVOLTARE
REGIONALA A REGIUNII DE
DEZVOLTARE SUD-EST

<p>Prioritatea 3: O regiune cu emisii de carbon reduse</p>	<p>RSO2.8. Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid carbon (FEDR)</p>	<p>Acțiunea 3.1 Reducerea emisiilor de carbon în municipiile reședință de județ și zona lor funcțională prin investiții pentru dezvoltarea infrastructurii urbane curate (infrastructuri de transport, ciclism, material rulant, combustibili alternativi, culoare de mobilitate), bazate pe planurile de mobilitate urbană durabilă, ce promovează următoarele activități orientative:</p> <ul style="list-style-type: none"> • modernizarea/dezvoltarea/extinderea sistemelor de transport public, inclusiv prin investiții în material rulant, mijloace de transport și infrastructura necesară acestora inclusiv depouri, stații de autobuz/tramvai/troleibuz, stații intermodale pentru transportul public, soluții de tip park&ride în zone limitrofe cu acces la transportul public de călători; • dezvoltarea de infrastructuri pentru combustibili alternativi; • dezvoltarea sistemelor de management a mobilității urbane (management trafic, aplicații trafic, e-ticketing etc); • modernizarea/dezvoltarea/extinderea infrastructurii pentru deplasări nemotorizate: • dezvoltarea, extinderea infrastructurii pentru mersul cu bicicleta, amenajarea de zone pietonale, zone semi-pietonale, introducerea de sisteme de bike-sharing, sisteme de monitorizare etc.; • dezvoltarea coridoarelor de mobilitate urbană durabilă (prin dezvoltarea unor trasee dedicate cu prioritate transportului public de călători, inclusiv a benzilor dedicate transportului în comun, a liniilor de tramvai - acolo unde este cazul, reconfigurarea fluxurilor de circulație prin stabilirea de sensuri unice, reconfigurarea spațiilor prin includerea infrastructurii pentru deplasări nemotorizate – piste de bicicliști, zone pietonale care să asigure legătura între stațiile de transport în comun sau accesul pietonilor la coridorul de mobilitate, toate acestea în conformitatea cu soluțiile identificate și validate în cadrul Planurilor de Mobilitate Urbană Durabilă aprobate la nivelul fiecărei autorități publice locale /zone metropolitane/zone urbane funcționale); • plantarea de aliniamente de arbori si arbusti • alte activitati 	<p>081. Infrastructuri de transport urban curate 082. Material rulant de transport urban curat 083. Infrastructuri pentru bicicliști 084. Digitalizarea transportului urban 086. Infrastructuri pentru combustibili alternativi 169. Inițiative de dezvoltare teritorială, inclusiv pregătirea strategiilor teritoriale 170. Îmbunătățirea capacității autorităților responsabile cu programele și a organismelor implicate în execuția fondurilor</p>	<p>NU</p>	<p>DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH</p>
<p>PRIORITATEA 4 O regiune accesibilă</p>	<p>RSO3.2. Dezvoltarea și ameliorarea unei mobilități naționale, regionale și locale sustenabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale,</p>	<p>Acțiunea 4.1 Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere de importanță regională pentru asigurarea conectivității la rețeaua TEN-T, inclusiv din ITI Delta Dunării, ce promovează următoarele activități orientative: <i>A. Modernizarea si reabilitarea drumurilor județene (pentru îmbunătățirea parametrilor relevanți - creșterea siguranței rutiere, portanței etc) care asigură conectivitatea, directă (DJ/trasee compuse din mai multe DJ legate direct) sau indirectă (DJ/trasee legate de rețea prin intermediul unui DN modernizat) cu rețeaua TEN-T, inclusiv prin: i) construirea/modernizarea/reabilitarea sensurilor giratorii, pasarelelor pietonale, a pasajelor rutiere,</i></p>	<p>086. Infrastructuri pentru combustibili alternativi 093. Alte drumuri reconstruite sau modernizate (autostrăzi, drumuri naționale, regionale sau locale)</p>	<p>DA (va implica creșterea semnificativă a deplasărilor de persoane sau a transportului de marfă)</p>	<p>DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH</p>

	<p>inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere (FEDR)</p>	<p>poduri și podețe, acces la proprietăți - aflate în domeniul public, precum și a stațiilor pentru transport public pe traseul DJ; ii) construirea lucrărilor noi de artă ca parte a DJ, în funcție de soluțiile tehnice propuse; iii) realizarea de investiții destinate siguranței rutiere pentru participanții la trafic în conformitate cu Auditul de siguranță rutieră/măsuri pentru creșterea siguranței rutiere precum:</p> <ul style="list-style-type: none"> • măsuri de siguranță pasivă (atenuatori de impact și parapete de ghidare); • semnalizarea acustică și vizuală a sectoarelor de drum periculoase și obstacolelor prin utilizarea energiei verzi (benzi rezonatoare, limitatoare de viteză etc.); • construirea de pasaje denivelate; • construirea/amenajarea de sensuri giratorii; • măsuri de prevenire a incidentelor/accidentelor cauzate de fauna sălbatică (pasaje, tunele, casete betonate, canale pentru amfibieni etc.), construirea pasarelelor pietonale, acțiuni pentru siguranța rutiera pentru pietoni și bicicliști etc; <p>iv) realizarea de investiții specifice destinate mediului și rezilienței la măsuri climatice (în special plantări de aliniamente de arbori și arbuști în exteriorul amprizei drumului); v) măsuri de reducere a impactului asupra ariilor protejate prin realizarea, refacerea coridoarelor ecologice în scopul asigurării conectivității laterale; vi) construirea/ modernizarea/ reabilitarea/ extinderea de pasaje/ noduri rutiere pentru a asigura conectivitatea la rețeaua TEN-T. Construirea de pasaje/ noduri rutiere este eligibilă doar pentru asigurarea conectivității directe a drumurilor județene la rețeaua TEN-T; vii) construirea/ modernizarea stațiilor de transport public aflate pe traseul DJ, iar în localitățile deservite de DJ, măsuri privind asigurarea unui acces facil către gările feroviare, fluviale, îmbunătățind conexiunile modale.</p> <p>B. Instalarea de puncte de realimentare/ reîncărcare pentru vehicule electrice pe traseele drumurilor județene *Dezvoltarea în Regiunea Sud-Est a unei infrastructuri de reîncărcare accesibile publicului pentru vehiculele electrice pentru a stimula pătrunderea pe piață a acestora și a reduce impactul transporturilor asupra mediului;</p> <p>- achiziționarea și instalarea de puncte de realimentare/ reîncărcare pentru vehicule electrice prin următoarele acțiuni: 1) achiziționare bornă de încărcare prevăzută cu sistem de plată tip POS; 2) amenajarea terenului necesar amplasării punctelor de încărcare a vehiculelor electrice (domeniul public al UAT); 3) conectarea la rețeaua electrică; 4) după caz, suplimentarea punctelor TRAF0 pentru a atinge puterea instalată de max.480KW; 5) asigurarea funcționării stațiilor de încărcare a vehiculelor electrice;</p>		
--	--	---	--	--

AGENȚIA PENTRU DEZVOLTARE
REGIONALA A REGIUNII DE
DEZVOLTARE SUD-EST

		sunt eligibile punctele de reîncărcare lentă a autovehiculelor electrice cu o capacitate minimă de 22 kW și/sau punctele de reîncărcare rapidă a vehiculelor electrice cu o capacitate minimă de 50 kW;			
		Acțiunea 4.2 ITI Sprijinirea dezvoltării sistemului de transport public și a infrastructurii de acostare în ITI Delta Dunării : <ul style="list-style-type: none"> • achiziționarea de nave performante energetic, destinate transportului public de pasageri, dotate cu sisteme de transport inteligente, care satisfac cerințele actuale ale mediului și siguranța pasagerilor ; • construirea/modernizarea/reabilitarea facilităților de acostare a navelor de transport pasageri, sistemele de ancorare și îmbarcare/debarcare a pasagerilor situate pe rețeaua TEN-T navală ; • instalarea de puncte de reîncărcare cu energie electrică la mal pentru navele performante energetic. 	116. Căi navigabile interne și porturi	DA	DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH
PRIORITATEA 5 O regiune educată	RSO4.2. Îmbunătățirea accesului la servicii și favorabile incluziunii și de calitate în educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online (FEDR)	Acțiunea 5.1 Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului preșcolar, ce promovează următoarele activități orientative: <ul style="list-style-type: none"> • intervenții în construirea, extinderea, modernizarea și dotarea infrastructurii educaționale pentru nivelul preșcolar, din mediul urban și rural, inclusiv în teritoriul ITI Delta Dunării; 		DA, în cazul în care proiectul vizează construcții noi	DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH
		Acțiunea 5.2 Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului primar, secundar, ce promovează următoarele activități orientative: <ul style="list-style-type: none"> • intervenții în construirea, extinderea, modernizarea și dotarea unităților de învățământ primar și secundar, terenuri de sport, din mediul urban și rural, inclusiv în teritoriul IT Delta Dunării; • facilități pentru asigurarea condițiilor de accesibilitate și incluziune pentru elevii și copiii care pot fi integrați în învățământul de masă 	121 - Infrastructuri pentru educația și îngrijirea copiilor preșcolari 122 - Infrastructuri pentru învățământul primar și secundar 123. Infrastructuri pentru învățământul terțiar 124. Infrastructuri pentru educația și formarea profesională și educația adulților	DA, în cazul în care proiectul vizează construcții noi	DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH
		Acțiunea 5.3 Dezvoltarea infrastructurii educaționale în învățământului profesional și tehnic ce promovează următoarele activități orientative: <ul style="list-style-type: none"> • intervenții în construcția, extinderea, modernizarea infrastructurii învățământului profesional și tehnic, inclusiv în sistem dual (cu excepția liceelor cu profil agricol), dotarea atelierelor de practică (altele decât cele finanțate din PNRR), terenuri de sport din mediul urban și rural, inclusiv în teritoriul ITI Delta Dunării. 	172. Finanțare încrucișată în cadrul FEDR (sprijin acordat acțiunilor de tip FSE+, necesare pentru implementarea părții FEDR a operațiunii și legate direct de aceasta).	DA, în cazul în care proiectul vizează construcții noi	DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH
		Acțiunea 5.4 Dezvoltarea infrastructurii educaționale în învățământul universitar, ce promovează următoarele activități orientative: <ul style="list-style-type: none"> - intervenții în construcția, extinderea, modernizarea și dotarea infrastructurii educaționale universitare de stat, în special 		NU	DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat

AGENȚIA PENTRU DEZVOLTARE
REGIONALA A REGIUNII DE
DEZVOLTARE SUD-EST

		prin investiții în dotarea laboratoarelor de specialitate.			principiul DNSH
	RSO4.6. Creșterea rolului culturii și al turismului sustenabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială (FEDR)	Acțiunea 5.5 Dezvoltarea taberelor școlare/centrelor de agrement pentru copii și tineri , ce promovează următoarele acțiuni orientative: <ul style="list-style-type: none"> Modernizarea, reabilitarea și dotarea taberelor școlare/centre de agrement. 	127. Alte infrastructuri sociale care contribuie la incluziunea socială în comunitate	NU	DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH
PRIORITATEA 6 O regiune atractivă	RSO5.1. Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului sustenabil și a securității în zonele urbane (FEDR)	Acțiunea 6.1 - Dezvoltare integrată (DUI) în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului , ce promovează următoarele activități orientative: <ul style="list-style-type: none"> îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zonele cu potențial turistic valoros; pot fi finanțate proiecte inovative de diversificare a serviciilor și activităților oferite turiștilor cu scopul creșterii accesibilității obiectivelor turistice; dezvoltarea și punerea în valoare a stațiunilor turistice urbane, balneare și balneoclimaterice prin dezvoltarea infrastructurii turistice specifice, dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de utilitate publică aferentă; conservarea, protecția, restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și istoric, dezvoltarea serviciilor aferente (ex. restaurarea, consolidarea, etc și dotarea monumentelor istorice și a patrimoniului cultural; construire/modernizare/reabilitare/extindere/dotare clădiri cu funcții culturale etc); regenerarea urbană și securitatea spațiilor publice - activități de reabilitare integrată a spațiilor publice urbane (inclusiv infrastructura tehnico-edilitară aferentă) în zone precum: spații din interiorul ansamblurilor de locuințe, zone de faaleză, maluri, zone istorice, zone și cartiere rezidențiale localizate inclusiv în afara zonelor centrale, locuri de joacă pentru copii, scuaruri, piețe, alei pietonale, zone pietonale și semi-pietonale în afara zonelor centrale, piste de biciclete, mobilier urban, digitalizare smart etc. 	079. Protecția naturii și a biodiversității, patrimoniul natural și resursele naturale, infrastructura verde și cea albastră 165. Protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și servicii turistice 166. Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și servicii culturale 168. Regenerarea fizică și securitatea spațiilor publice 169. Inițiative de dezvoltare teritorială, inclusiv pregătirea strategiilor teritoriale 170. Îmbunătățirea capacității autorităților responsabile cu programele și a organismelor implicate în execuția fondurilor	DA, în cazul în care proiectul vizează construcții noi	DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH
	RSO5.2. Promovarea dezvoltării locale integrate și incluzive în domeniul social, economic și al	Acțiunea 6.2 Valorificarea potențialului turistic și conservarea patrimoniului în zone non – urbane , ce promovează următoarele activități orientative: <ul style="list-style-type: none"> îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zonele non-urbane care dispun de un potențial turistic valoros, inclusiv proiecte inovative, de diversificare a serviciilor și activităților oferite turiștilor, în scopul creșterii accesibilității obiectivelor turistice; 	165. Protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și servicii turistice 166. Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și servicii culturale	DA, în cazul în care proiectul vizează construcții noi	DA. Acțiunea propusă spre finanțare necesită măsuri privind modul în care este respectat

AGENȚIA PENTRU DEZVOLTARE
REGIONALA A REGIUNII DE
DEZVOLTARE SUD-EST

	mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului sustenabil și a securității în alte zone decât cele urbane (FEDR)	<p>- dezvoltare și punere în valoare a stațiunilor turistice, balneare și balneoclimaterice din zonele non-urbane, prin dezvoltarea infrastructurii turistice specifice, precum și dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de utilitate publică aferentă;</p> <p>- conservarea, protecția, restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, natural și istoric și dezvoltarea serviciilor aferente (ex. restaurarea, consolidarea, protecția, conservarea, extinderea și dotarea monumentelor istorice și a patrimoniului cultural; modernizarea / reabilitarea / extinderea / dotarea clădirilor cu funcții culturale, biblioteci, muzee, teatre); se are în vedere promovarea inițiativelor pentru conservarea/integrarea în specificul local, revitalizarea și promovarea activelor turistice tradiționale;</p> <p>- susținerea capacității administrative a AM-ului, a beneficiarilor și autorităților publice locale, în etapa de programare și implementare a proiectelor/strategiilor.</p>	169. Inițiative de dezvoltare teritorială, inclusiv pregătirea strategiilor teritoriale		principiul DNSH
Prioritatea 7 Asistență tehnică		<ul style="list-style-type: none"> asigurarea funcționării sistemului de management și control al PR SE, consolidarea capacităților AM PR SE și CM PR SE, ale beneficiarilor și ale partenerilor relevanți, asigurarea evaluării programului și elaborarea de studii, analize, strategii, pentru o bună implementare a programului, precum și pentru pregătirea următoarei perioade de programare, realizarea activităților de informare și comunicare privind PR SE <p>Activități orientative:</p> <ul style="list-style-type: none"> sprijinirea AM PR SE pentru implementarea diferitelor etape ale PR SE 2021- 2027 (pregătire, selecție, verificare și monitorizare, evaluare, control și audit etc.) prin finanțarea costurilor de personal, a cheltuielilor cu deplasarea personalului implicat în managementul PR SE și a cheltuielilor administrative; asigurarea bazei materiale necesare implementării PR SE (echipamente, mobilier, materiale consumabile și obiecte de inventar, alte active corporale, achiziționarea și dezvoltarea programelor informatice necesare derulării activității specifice implementării PR SE, etc); asigurarea de echipamente, software și servicii de asistență pentru facilitarea schimbului electronic de date cu CE; sprijinirea pregătirii/implementării/monitorizării PR SE, PDR SE, RIS3 SE, inclusiv pregătirea următoarei perioade de programare; asigurarea funcționării ADR SE în calitate de OI pentru POR 2014-2020 (cheltuieli aferente monitorizării durabilității proiectelor și închiderii programului). asigurarea serviciilor necesare sistemului de management și control: servicii de arhivare a documentelor specifice, servicii sisteme informatice și programe web, 	<p>179. Informare și comunicare</p> <p>180. Pregătire, implementare, monitorizare și control</p> <p>181. Evaluare și studii, colectare de date</p> <p>182. Consolidarea capacităților autorităților statelor membre, ale beneficiarilor și ale partenerilor relevanți</p>	NU	NU. Acțiunea propusă spre finanțare nu necesită măsuri privind modul în care este respectat principiul DNSH

		reparații/service/întreținere autoturisme și echipamente, etc. <ul style="list-style-type: none"> asigurarea de: servicii de evaluare a programului, servicii de evaluare tehnică și financiară a proiectelor, elaborarea de studii, analize, rapoarte specifice, servicii de consultanță și expertiză, servicii de instruire a personalului din cadrul AM PR și a serviciilor suport; organizarea de instruirii/evenimente de formare (conferințe, mese rotunde, seminarii, ateliere, etc.) specifice domeniilor finanțate în cadrul PR SE, în scopul îmbunătățirii cunoștințelor/competențelor beneficiarilor/potențialilor beneficiari; sprijinirea organizatorică și logistică a CM PR SE și a altor comitete/grupuri de lucru implicate în cadrul partenerial de implementarea PR SE, inclusiv structurile de guvernare RIS3; sprijinirea implementării activităților de informare și comunicare PR SE; acordarea de sprijin pentru potențialii beneficiari și pentru beneficiari, prin structurile de help-desk. 			
--	--	--	--	--	--

4.2. Analiza imunizării climatice pentru acțiunile finanțate de PR SE

După identificarea acțiunilor pentru care trebuie să elaboreze documentația privind imunizarea la schimbările climatice din perspectiva asigurării neutralității climatice conform Tabelului 1, solicitanții vor urma pașii care sunt evidențiați în Figura 2.

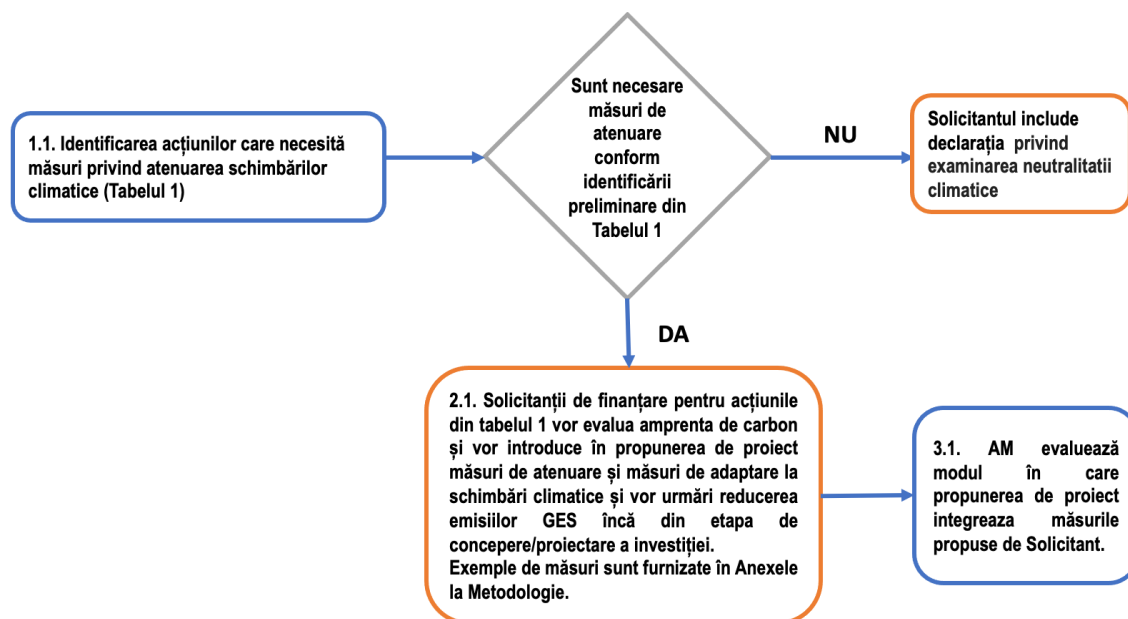

Figura 2 - Pași pentru analiza imunizării climatice pentru proiecte finanțate în cadrul PR SE

Conform Tabelului 1, pentru acțiunile din cadrul PR SE care necesită o evaluare a amprentei de carbon și o analiză detaliată – etapa 2 (atenuare) (pentru care s-a răspuns cu DA în coloana 5) solicitanții de finanțare vor evalua amprenta de carbon și vor propune în cadrul cererilor de finanțare măsuri de atenuare conform exemplelor din Anexele aferente fiecărei acțiuni. Pentru toate celelalte acțiuni, deci cele care nu necesită o evaluare a amprentei de carbon, analiza se prezintă succint în Declarația unică.

Solicitanții vor prezenta măsuri de adaptare pentru toate tipurile de acțiuni, conform exemplelor din anexele aferente fiecărei acțiuni.

Aspectele care pot determina un impact semnificativ sunt evidențiate în tabelul de mai jos:

Tabelul 2. Identificarea aspectelor care pot afecta sau determina un impact semnificativ

Aspecte legate de obiectivele de mediu	Identificarea principalelor aspecte care pot afecta sau determina un impact semnificativ
Neutralitatea climatică (atenuarea schimbărilor climatice)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ proiectul propus implică activități de exploatare a terenurilor sau de schimbare a destinației terenurilor (despăduriri) care ar putea duce la creșterea emisiilor? ✓ proiectul propus implică construirea de clădiri noi? ✓ proiectul va implica creșterea semnificativă a deplasărilor de persoane sau a transportului de marfă?
Reziliența la schimbările climatice (adaptarea la schimbările climatice)	<p>Cutremure/alunecări de teren: Este proiectul situat într-o zonă care ar putea fi afectată de cutremure și/sau alunecări de teren?</p> <p>Inundații: Va fi proiectul propus în pericol din cauza situării într-o zonă riverană de inundare?</p> <p>Secetă: Este posibil ca proiectul propus să fie expus fenomenului de secetă?</p> <p>Incendii de vegetație și de pădure: Este proiectul situat într-o zonă expusă riscului la incendiu?</p> <p>Înzăpeziri: Poate fi afectat proiectul propus de perioade de vreme neobișnuit de rece, viscol?</p> <p>Variații mari de temperatură îngheț-dezgheț sau vreme extremă: Poate fi afectat proiectul propus de perioade scurte de vreme neobișnuit de rece, viscol sau îngheț? Materialele utilizate pentru realizarea construcției pot rezista la temperaturi mai scăzute?</p> <p>Există riscul ca proiectul propus să sufere pagube cauzate de îngheț-dezgheț (proiecte cheie de infrastructură)?</p>

Pasul 2.1	Furnizarea de măsuri pe care solicitanții le vor introduce în cererea de finanțare pentru acțiunile care trebuie să parcurgă faza de neutralitate climatică și analiza amprentei de carbon
CUM?	Pentru acțiunile identificate, în faza de elaborare a ghidurilor de finanțare, AM va integra în ghidul de finanțare și documentele anexate acestuia măsurile propuse în Anexele aferente fiecărei acțiuni. Măsurile propuse sunt evidențiate pentru fiecare dintre acțiunile pentru care s-a răspuns cu „DA” în coloana 5 Tabelul 1.

Inițiatorul proiectului va asigura coordonarea cu alte lucrări din cadrul procesului de dezvoltare a proiectului, de exemplu, evaluările de mediu.

Pasul 3.1	Evaluarea principiului imunizării climatice în cererile de finanțare depuse de solicitanți
CUM?	Măsurile propuse de către solicitanți în cadrul cererii de finanțare vor fi analizate prin intermediul unor evaluatori independenți

Principiul imunizării climatice se va evalua în faza de eligibilitate, verificându-se **dacă propunerea de proiect integrează măsuri de atenuare (după caz) și de adaptare la schimbările climatice respectând Orientările tehnice ale Comisiei Europene referitoare la imunizarea infrastructurii la schimbările climatice. Exemple de măsuri de atenuare și adaptare sunt incluse în Anexele la prezenta metodologie aferente fiecărei acțiuni.**

Solicitantul își va asuma respectarea acestor aspecte în Declarația unică și va descrie în secțiunea relevantă din cererea de finanțare modul în care integrează măsuri de atenuare (după caz) și de adaptare la schimbările climatice, având în vedere informațiile cuprinse la Aspecte orizontale din Ghidul de finanțare și Orientările Comisiei Europene privind imunizarea la schimbările climatice, disponibilă spre consultare la adresa <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/23a24b21-16d0-11ec-b4fe-01aa75ed71a1>.”

4.3. Abordarea principiului DNSH

Metodologia de analiză cu privire la analiza principiului DNSH și a modului în care cele șase obiective de mediu sunt respectate de proiectele depuse și finanțate prin PR SE 2021-2027 cuprinde următorii pași, evidențiați în Figura 3 și detaliați în cele ce urmează:

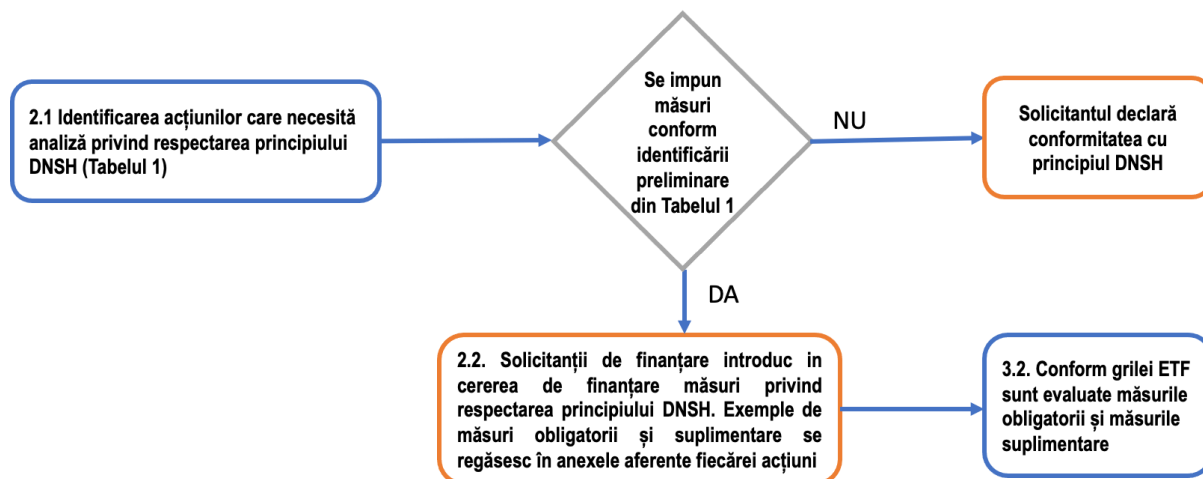

Figura 3 - Pași pentru analiza principiului DNSH în cadrul proiectelor finanțate de PR SE

Rezumând, conform Tabelului 1, pentru acțiunile pentru care s-a răspuns cu „DA”, în coloana 6, solicitanții de finanțare vor propune măsuri pentru conformitatea cu principiul DNSH. Exemple de măsuri obligatorii și suplimentare se regăsesc în anexele aferente fiecărei acțiuni.

Pentru toate celelalte acțiuni nu sunt necesare măsuri minime pentru conformitatea cu principiul DNSH și nici evaluări suplimentare privind DNSH, iar în elaborarea ghidurilor de finanțare precum și în etapele ulterioare de evaluare, se vor avea în vedere măsurile identificate deja în analiza DNSH anexată programului, concluziile raportului de mediu și studiul de evaluare adecvată. Toate proiectele vor avea în vedere aspectele privind principiile

orizontale prevăzute în art. 9 din RDC, iar ghidurile de finanțare vor avea un capitol distinct care va trata aceste aspecte (cap. 5 „ASPECTE ORIZONTALE: dezvoltare durabilă, imunizare climatică, egalitate de șanse, drepturile omului, DNSH și mediu).

În pregătirea cererilor de finanțare, la depunerea proiectelor, pe parcursul procesului de evaluare, selecție și contractare, precum și pe întreaga durată de implementare, solicitanții de finanțare au obligația de a respecta legislația în vigoare la nivel național și european, inclusiv având în vedere modificările intervenite pe parcursul procesului de evaluare sau contractare a proiectelor, modificări intervenite ulterior lansării ghidurilor de finanțare

În tabelele de mai jos sunt evidențiate obiectivele de mediu ale PR SE 2021-2027 și aspectele care pot afecta sau determina un impact semnificativ în ceea ce privește respectarea principiului DNSH.

Tabelul 3. Obiectivele de mediu ale PR SE 2021-2027

Aspecte de mediu	Obiective de mediu
Aer	OM.1 Îmbunătățirea calității aerului prin reducerea emisiilor generate de către activitățile industriale, agricole, etc.; OM.2 Îmbunătățirea calității aerului în orașele/municipiile Programului
Apă (de suprafață și subterană)	OM.3 Îmbunătățirea calității apelor prin reducerea emisiilor generate de către activitățile industriale, agricole, etc.; OM.4 Îmbunătățirea stării corpurilor de apă și nedeteriorarea stării corpurilor de apă (Directiva Cadru Apă);
Sol	OM.5 Limitarea și reducerea poluării punctiforme a solului OM.6 Menținerea stării ecologice ale solului
Schimbări climatice	OM.7 Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră generate din diferite domenii de activitate pentru atingerea țintelor impuse de UE; OM.8 Adaptarea la schimbări climatice și prevenirea riscurilor naturale, promovând beneficiile ecosistemice și de anticipare a efectelor schimbărilor climatice și de luarea de măsuri adecvate pentru a preveni sau minimiza efectele;
Zgomot	OM.9 Limitarea zgomotului generat de diferite activități, în special în zonele urbane;
Biodiversitate	OM.10 Îmbunătățirea și menținerea statutului de conservare pentru habitate și specii de floră și faună de importanță comunitară; OM.11 Menținerea rețelei naționale de arii naturale protejate;
Peisaj	OM.12 Protecția și conservarea peisajului natural
Aspecte culturale	OM.13 Păstrarea și conservarea elementelor de patrimoniu cultural; OM.14 Păstrarea și conservarea tradițiilor și obiceiurilor locale prin turism durabil;
Conservarea resurselor naturale	OM.15 Reducerea exploatării resurselor epuizabile și facilitarea utilizării celor regenerabile;
Deșeuri	OM.16 Prevenirea generării deșeurilor și promovrea conceptului de "economie circulară", reducerea cantităților de deșeuri generate prin creșterea gradului de reciclare/valorificare în vederea reintroducerii în circuitul economic pentru toate tipurile de deșeuri, integrând soluțiile economiei circulare;

Populație și sănătate umană	OM.17 Diminuarea emisiilor de poluanți din mediul înconjurător, ce ar putea determina îmbunătățirea stării de sănătate a populației și implicit creșterea calității vieții; OM.18 Utilizarea de tehnologii curate (performante) care să genereze cât mai puține riscuri pentru personalul din unitățile cu diferite domenii de activitate;
Aspecte privind transportul sustenabil	OM.19 Facilitarea infrastructurii pentru asigurarea transportului electric și cu vehicule nemotorizate;
Eficiență energetică	OM.20 Îmbunătățirea eficienței energetice și utilizarea durabilă a resurselor.

Tabelul 4. Aspecte care pot afecta sau determina un impact semnificativ în ceea ce privește respectarea principiului DNSH

Aspecte legate de obiectivele de mediu	Identificarea aspectelor care pot afecta sau determina un impact semnificativ
Atenuarea schimbărilor climatice	Se preconizează că măsura va genera emisii semnificative de GES (CO ₂ , N ₂ O, CH ₄ sau orice alt GES prevăzut de CCONUSC ⁶)? Proiectul propus implică activități de exploatare a terenurilor sau de schimbare a destinației terenurilor (despăduriri) care ar putea duce la creșterea emisiilor de CO ₂ ?
Adaptarea la schimbările climatice	Se preconizează că măsura va duce la creșterea efectului negativ al climatului actual și al climatului viitor preconizat asupra măsurii în sine, asupra naturii sau a activelor? Există riscul ca proiectul propus să sufere pagube cauzate de temperatura ridicată (medie, medie a maximelor, maximă)? Poate fi afectat proiectul propus de perioade scurte de vreme neobișnuit de caldă/rece, viscol sau îngheț? Materialele utilizate în timpul construcției pot rezista la temperaturi mai ridicate/scăzute? Soluțiile tehnice propuse, precum și materialele utilizate demonstrează adaptarea la condițiile climatice actuale și viitoare?
Utilizarea durabilă și protejarea resurselor de apă și a celor marine	Se preconizează că măsura va fi nocivă pentru: a) starea bună sau potențialul ecologic bun al corpurilor de apă, inclusiv al apelor de suprafață și subterane sau b) starea ecologică bună a apelor marine?
Tranziția către o economie circulară, inclusiv prevenirea generării de deșeuri și reciclarea acestora	Se preconizează că măsura: a) va duce la o creștere semnificativă a generării, a incinerării sau a eliminării deșeurilor, cu excepția incinerării deșeurilor periculoase nereciclabile sau b) va duce la ineficiențe semnificative, în utilizarea directă sau indirectă a oricăror resurse naturale în orice etapă a ciclului său de viață, care nu sunt reduse la minimum prin măsuri adecvate sau c) va cauza prejudicii semnificative și pe termen lung mediului în ceea ce privește economia circulară?
Prevenirea și controlul poluării	Se preconizează că măsura va duce la o creștere semnificativă a emisiilor de poluanți în aer, apă sau sol?

⁶ Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice

Protecția și refacerea biodiversității și a ecosistemelor	Se preconizează că măsura va fi: a) nocivă în mod semnificativ pentru condiția bună și reziliența ecosistemelor sau b) nocivă pentru stadiul de conservare a habitatelor și a speciilor, inclusiv a celor de interes pentru Uniunea Europeană
---	---

Pasul 2.2	Furnizarea de măsuri (obligatorii și suplimentare) pe care solicitanții le vor introduce în cererea de finanțare pentru conformitatea cu principiul DNSH
CUM?	Pentru acțiunile identificate, în faza de elaborare a ghidurilor de finanțare, AM va integra în ghidul de finanțare și documentele anexate acestuia măsurile propuse pentru demonstrarea conformității cu principiul DNSH. Măsurile propuse pentru conformitatea cu principiul DNSH sunt evidențiate pentru fiecare dintre acțiunile pentru care s-a răspuns cu „DA” în coloana 6 Tabelul 1.

Metodologia de față cuprinde în Anexele dedicate fiecărei acțiuni exemple de:

- măsuri minime obligatorii de atenuare/reducere a riscului identificat
- măsuri suplimentare de atenuare/reducere a riscului identificat

Pasul 3.2	Evaluarea principiului DNSH în cererile de finanțare depuse de solicitanți
CUM?	Măsurile propuse de către solicitanți în cadrul cererii de finanțare precum și modul în care proiectul demonstrează conformitatea acestor măsuri cu principiul DNSH vor fi analizate prin intermediul unor evaluatori independenți în cadrul grilei ETF.

Evaluarea principiului DNSH în cererile de finanțare se va realiza conform grilelor de evaluare.

Capitolul 5. Concluzii

Metodologia de față integrează modalitatea în care se vor respecta 1) procesul de imunizare la schimbări climatice și 2) principiul "Do No Significant Harm" / „a nu prejudicia în mod semnificativ” (DNSH) în cadrul acțiunilor finanțate prin Programul Regiunea Sud Est (PR SE) pentru perioada 2021-2027 și este dezvoltată de către Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud Est, în calitate de Autoritate de Management pentru Programul Regional Sud Est 2021-2027 (AM PR SE) pentru a fi utilizată de către solicitanții de finanțare în cadrul Programului Regional Sud Est 2021-2027. Prevederile acestei metodologii se aplică tuturor intervențiilor finanțate prin PR Sud Est și vor fi integrate în propunerile solicitanților de finanțare și în criteriile de selecție a proiectelor, fiind apoi monitorizate de AM PR SE pe toată durata de implementare.

În cadrul Metodologiei au fost identificate preliminar acțiunile care necesită documentația privind imunizarea la schimbările climatice din perspectiva asigurării neutralității climatice și a acțiunilor care necesită respectarea principiului DNSH și au fost evidențiați pașii necesari pentru analiza imunizării climatice și abordarea principiului DNSH pentru acțiunile finanțate de PR SE.

În Anexele dedicate fiecărei acțiuni sunt prevăzute, cu titlu de exemplu, măsuri de atenuare (dacă este cazul) și măsuri de adaptare (pentru toate proiectele) cu referire la asigurarea imunizării climatice. Sunt de asemenea exemplificate în Anexele aferente fiecărei acțiuni, măsuri obligatorii și suplimentare privind aplicarea principiului DNSH în cadrul proiectelor finanțate de PR SE. Cu toate acestea, luând în considerare că traseele și/sau amplasamentele tuturor proiectelor propuse spre implementare nu sunt definite, este posibil ca anumite exemple de măsuri să nu fie aplicabile tuturor proiectelor care solicită finanțare.

Anexa Măsurile obligatorii și suplimentare privind asigurarea imunizării climatice și aplicarea principiului DNSH în cadrul proiectelor finanțate prin PR SE. RSO5.1. Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane

Acțiunea 6.1 - Dezvoltare integrată (DUI) în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului

Acțiunea rezultă din selectarea următoarelor coduri de intervenție: 079 Protecția naturii și a biodiversității, patrimoniul natural și resursele naturale, infrastructura verde și cea albastră; 165 Protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și a serviciilor turistice; 166 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale; 168 Regenerarea fizică și securitatea spațiilor publice; 169 Inițiative privind dezvoltarea teritorială, inclusiv pregătirea strategiilor teritoriale și 170 Îmbunătățirea capacității autorităților responsabile de programe și a organismelor implicate în execuția fondurilor.

Potrivit RDC – Anexa 1, codul de intervenție 079 contribuie în proporție de 40% la obiectivul privind schimbările climatice. Celelalte coduri de intervenție contribuie în proporție de 0% la obiectivul privind schimbările climatice.

Acțiunea promovează următoarele tipuri de activități:

- A. Regenerarea urbană și securitatea spațiilor publice - activități de reabilitare integrată a spațiilor publice urbane (inclusiv infrastructura tehnico-edilărie aferentă) în zone precum: spații din interiorul ansamblurilor de locuințe, zone de faaleză, maluri, zone istorice, zone și cartiere rezidențiale localizate inclusiv în afara zonelor centrale etc.
- B. Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zonele cu potențial turistic valoros: pot fi finanțate proiecte inovative de diversificare a serviciilor și activităților oferite turiștilor cu scopul creșterii accesibilității obiectivelor turistice.
- C. Dezvoltarea și punerea în valoare a stațiunilor turistice urbane, balneare și balneoclimaterice prin dezvoltarea infrastructurii turistice specifice, dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de utilitate publică aferentă
- D. Conservarea, protecția, restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și istoric, dezvoltarea serviciilor aferente (ex. restaurarea, consolidarea, etc și dotarea monumentelor istorice și a patrimoniului cultural; construire/ modernizare / reabilitare / extindere / dotare clădiri cu funcții culturale etc).

Se vor finanța proiecte integrate.

4A. Imunizarea infrastructurii la schimbările climatice

Exemple de măsuri de atenuare și adaptare la schimbările climatice

Aspecte legate de obiectivele de mediu	Măsuri de atenuare
Neutralitatea climatică (atenuarea	Pentru construcții noi: <ul style="list-style-type: none">• respectarea standardului nZEB – o clădire al cărei consum de energie este aproape egal cu zero și care generează o parte din consum (cel puțin 30%) din

schimbărilor climatice)	surse de energie regenerabile – fie local (prin panouri solare, pompe de căldură etc.), fie prin achiziția de energie din surse regenerabile, produsă la o distanță de maximum 30 de kilometri
Măsuri de adaptare la schimbările climatice	
Cutremure/alunecări de teren	<ul style="list-style-type: none"> • Consolidarea și protecția terenurilor înclinate pentru a preveni alunecările de teren și a minimiza impactul acestora – dacă este cazul • Consolidarea clădirilor pentru a crește siguranța utilizatorilor – dacă este cazul • Monitorizarea continuă a clădirilor pentru a detecta eventualele deficiențe sau probleme structurale și pentru a lua măsuri preventive și de întreținere. • Desfășurarea activităților proiectului în și pentru clădiri fără risc seismic. • Instalarea de sisteme de alarmare și informare pentru a informa rapid persoanele din clădiri despre un cutremur sau o alunecare de teren, precum și căile de evacuare și punctele de adunare. De asemenea, se pot face simulări periodice de evacuare pentru a instrui angajații. • Planificarea spațiului astfel încât să se minimizeze riscul de prăbușire a obiectelor sau a mobilierului în timpul unui cutremur.
Inundații	<ul style="list-style-type: none"> • Planificarea adecvată a dezvoltării proiectului, luând în considerare terenurile cu risc ridicat de inundații și evitarea dezvoltării infrastructurii de turism sau a clădirilor cu funcții culturale în aceste zone – pentru construcții noi • Impermeabilizarea adecvată a fundației și a subsolului pentru a preveni pătrunderea apei în interiorul clădirii. Utilizarea de materiale de construcție impermeabile și rezistente la apă pentru a preveni pătrunderea apei în clădire în timpul inundațiilor de exemplu plăci de gips-carton sau vopsele rezistente la apă. • Instalarea unui sistem de avertizare timpurie pentru a permite evacuarea și protejarea bunurilor înainte ca apa să ajungă la clădire.
Secetă	<ul style="list-style-type: none"> • Utilizarea materialelor rezistente la secetă pentru a reduce pierderea de apă prin evaporație - în cazul lucrărilor de construcție/reabilitare/modernizare • Izolarea termică adecvată a clădirilor pentru reducerea necesității de utilizare a sistemelor de răcire și menținerea confortului termic în condiții de temperaturi extreme; utilizarea de materiale cu reflectanță solară pentru acoperiș care pot reduce încărcarea termică a clădirii în condiții de temperaturi extreme
Incendii de vegetație/de pădure	<ul style="list-style-type: none"> • Construirea de bariere de protecție, îndepărtarea vegetației uscate și a materialelor inflamabile din jurul clădirilor și instalarea de sisteme de stingere a incendiilor – dacă este cazul • Utilizarea de materiale rezistente la incendii (de exemplu plăci de gips carton ignifuge, vată minerală bazaltică, mortare ignifuge, vopsele ignifuge, materiale compozite etc) și dotarea cu echipamente de protecție împotriva incendiilor, cum ar fi sprinklere, alarme și detectoare de fum – în cazul construcțiilor noi /reabilitărilor/modernizărilor. • Monitorizarea constantă a riscurilor de incendii, efectuarea de inspecții regulate și realizarea unui plan de evacuare care să fie cunoscut de utilizatorii infrastructurii și să fie pus în practică prin efectuarea unor exerciții periodice.
Înzăpeziri	<ul style="list-style-type: none"> • Proiectarea infrastructurii conform standardelor și normativelor în vigoare (pentru a face față cantității de zăpadă care se așteaptă în zona respectivă) • Izolarea termică a clădirilor pentru a reduce pierderile de căldură prin acoperiș și pereți și dotarea cu sisteme eficiente de încălzire, astfel încât clădirile să se poată face față temperaturilor scăzute. Utilizarea de materiale rezistente la îngheț. Montarea de sisteme de încălzire a acoperișului pentru a ajuta la prevenirea formării

	<p>de gheață și de strat de zăpadă pe acoperiș – în cazul construcțiilor noi /reabilitărilor/modernizărilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verificarea și întreținerea regulată a sistemelor de încălzire și de izolare a clădirilor. • Instalarea de echipamente speciale în zonele cu un risc ridicat de înzăpeziri, precum sisteme de încălzire a trotuarelor și a drumurilor de acces, astfel încât să se poată accesa clădirile în condiții de siguranță.
Variații mari de temperatură îngheț-dezgheț sau vreme extremă	<ul style="list-style-type: none"> • Utilizarea de materiale pentru construcția, renovarea sau modernizarea clădirilor și infrastructurii care sunt rezistente la temperaturile extreme și la variațiile bruște de temperatură⁷. • Ventilare adecvată pentru a reduce acumularea de umiditate și pentru a împiedica formarea de gheață sau de condens. • Protejarea clădirilor și infrastructurii de îngheț, prin izolarea lor corespunzătoare și prin plasarea lor în zone protejate de îngheț. Verificarea regulată pentru a detecta eventuale pierderi sau fisuri.

4B. Respectarea principiului DNSH

Aspecte legate de obiectivele de mediu

Investițiile corespunzătoare acțiunii 6.1 sunt compatibile cu obiectivele de mediu, conform Raportului de Mediu aferent PR SE.

Exemple de măsuri obligatorii privind respectarea principiului DNSH

Aspecte legate de obiectivele de mediu	Măsuri obligatorii
Atenuarea schimbărilor climatice	<ul style="list-style-type: none"> • Respectarea condițiilor impuse de legislația în vigoare și acordurile de mediu emise pentru fiecare proiect. Respectarea normelor și reglementărilor în vigoare. <p>Pentru construcții noi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • respectarea standardului nZEB – o clădire al cărei consum de energie este aproape egal cu zero și care generează o parte din consum (cel puțin 30%) din surse de energie regenerabile – fie local (prin panouri solare, pompe de căldură etc.), fie prin achiziția de energie din surse regenerabile, produsă la o distanță de maximum 30 de kilometri <p>Pentru construcții modernizate/reabilitate⁸:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Creșterea performanței energetice a clădirilor și a îmbunătățirii calității mediului prin măsuri precum: <ul style="list-style-type: none"> ○ reducerea consumului de energie utilizată în clădiri; ○ instalarea de echipamente cu consum redus de energie; ○ stimularea utilizării materialelor de izolație organic-naturale; ○ sisteme de iluminat eficiente energetic (de exemplu LED-uri, sisteme de iluminat automat și senzori);

⁷ Exemple de materiale: betonul cu aditivi speciali care reduc absorbția de apă și îmbunătățesc rezistența la fisurare; materiale termoizolante, cum ar fi polistirenul expandat sau vata minerală, care pot fi folosite pentru izolarea clădirilor și a conductelor; oțelul inoxidabil sau aluminiul, care sunt rezistente la coroziune și pot fi folosite pentru construcția structurilor și a elementelor arhitecturale; piatra naturală, cum ar fi granitul sau travertinul, folosite pentru pavaje și elemente decorative; lemnul tratat termic. Lista nu este exhaustivă.

⁸ În cazul monumentelor istorice, lucrările de restaurare, consolidare, protecție, conservare, extindere și dotare se vor face cu respectarea prevederilor legale în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, cu modificările și completările ulterioare)

	<ul style="list-style-type: none"> ○ controlul automat al temperaturii. • Renovarea monumentelor în concordanță cu normele naționale privind conservarea, cu standardele internaționale de conservare, inclusiv cu Carta de la Veneția din 1964 pentru conservarea și restaurarea monumentelor și siturilor și cu arhitectura originală a monumentelor în cauză. • Utilizarea de materiale adecvate pentru restaurarea și conservarea clădirilor monument istoric
Adaptarea la schimbările climatice	<ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor și infrastructurilor prin utilizarea de materiale de construcție mai eficiente energetic, precum și prin instalarea de sisteme de iluminat (cu senzori de mișcare și control centralizat), încălzire și răcire mai eficiente. Instalarea de sisteme de ventilare adecvate pentru a menține calitatea aerului interior și o temperatură constantă în clădire. Utilizarea de bariere radiante, vopsea de exterior cu un coeficient ridicat de reflexie solară. • Păstrarea unui mediu sănătos în interiorul clădirilor prin utilizarea de materiale de construcție și finisaje ne-toxice. • Dezvoltarea unor planuri de urgență pentru situații extreme, cum ar fi valurile de căldură, seceta, inundațiile, etc., și pregătirea spațiilor pentru astfel de evenimente.
Utilizarea durabilă și protejarea resurselor de apă și a celor marine	<p><i>În timpul lucrărilor de execuție, conform legislației naționale privind protecția mediului nu vor fi deversate ape uzate, reziduuri sau deșeuri de orice fel în apele de suprafață sau subterane, pe sol sau în subsol.</i></p> <p>Respectarea condițiilor impuse de legislația în vigoare și acordurile de mediu pentru fiecare proiect.</p>
Tranziția către o economie circulară, inclusiv prevenirea generării de deșeuri și reciclarea acestora	<p>Proiectarea clădirilor și tehnicile de construcție vor sprijini circularitatea. Deșeurile generate din procesul de execuție se vor gestiona corespunzător prin reciclare sau eliminare în conformitate cu legislația în vigoare. Executantul lucrării va încheia contracte cu societăți autorizate ce vor asigura eliminarea/ valorificarea tuturor tipurilor de deșeuri generate. Toate deșeurile generate în urma proiectelor de investiții, în toate etapele acestuia, vor fi depozitate temporar doar pe suprafețe special amenajate în acest sens. Deșeurile de pământ natural necontaminat (steril + pământ vegetal recuperat) se vor utiliza în lucrările de refacere a mediului, pentru umpluturi și copertare a terenului nivelat iar o parte se va transporta la depozitul ecologic autorizat. Refacerea amplasamentelor afectate de lucrări și organizări de șantier imediat după finalizarea lucrărilor de construcție. Se vor face raportări ale cantității de deșeuri generate atât în perioada de execuție cât și în cea de exploatare. În cazul achiziției de echipamente noi solicitantul este obligat să semneze un contract cu un operator pentru reciclarea deșeurilor de hârtie, metal, materiale plastice, sticlă, DEEE-uri provenite din înlocuirea echipamentelor. 70 % (în greutate) din deșeurile nepericuloase provenite din activități de construcție și demolări și generate pe șantier sunt pregătite pentru reutilizare, reciclare și alte operațiuni de valorificare.</p>
Prevenirea și controlul poluării Se preconizează că măsura va duce la o creștere semnificativă a emisiilor de poluanți în aer, apă sau sol?	<ul style="list-style-type: none"> • Respectarea condițiilor impuse de legislația în vigoare și acordurile de mediu pentru fiecare proiect • Utilizarea de materiale și finisaje ecologice (de exemplu vopsele și adezivi fără compuși organici volatili (COV), parchet din lemn certificat FSC), lemn, piatră și vopsea ecologică pentru activitățile de reabilitare

	integrată a spațiilor urbane. Utilizarea de materiale care nu conțin materiale radioactive și care nu favorizează acumularea de radon. Evitarea utilizării materialelor de construcție care conțin substanțe toxice. Utilizarea de materiale de construcții care conduc la reducerea zgomotului, prafului și emisiilor poluante în timpul lucrărilor. _
Protecția și refacerea biodiversității și a ecosistemelor	<ul style="list-style-type: none"> Folosirea de materiale de construcție durabile și ecologice, care să fie cât mai puțin dăunătoare pentru mediu și care să nu afecteze biodiversitatea și ecosistemele locale

Măsurile suplimentare privind respectarea principiului DNSH

Aspecte legate de obiectivele de mediu	Măsurile suplimentare – exemple
Atenuarea schimbărilor climatice	<ul style="list-style-type: none"> Utilizarea de materiale de construcție reciclate, recuperate cu emisii de carbon Folosirea surselor de energie regenerabilă, cum ar fi energia solară, eoliană sau hidroenergia, pentru alimentarea clădirilor și infrastructurii turistice. Utilizarea de utilaje eficiente energetic Utilizarea de echipamente care utilizează energie regenerabilă Promovarea transportului ecologic prin încurajarea oaspeților să folosească biciclete sau mijloace de transport în comun pentru a se deplasa între atracțiile turistice Utilizarea de materiale naturale pentru amenajarea peisajului, precum pietre și plante locale, care necesită mai puțină apă și au o amprentă de carbon mai mică decât alte opțiuni.
Adaptarea la schimbările climatice	<ul style="list-style-type: none"> Integrarea zonelor și infrastructurii verzi în proiecte pentru reducerea efectelor insulei de căldură și îmbunătățirea calității aerului și apei.
Utilizarea durabilă și protejarea resurselor de apă și a celor marine	<ul style="list-style-type: none"> Instalarea unui sistem de colectare a apei de ploaie pentru a fi folosită la irigarea plantelor și pentru alte activități non-potabile. Instalarea de robinete cu debit redus și alte dispozitive de economisire a apei pentru a reduce consumul de apă. Organizarea de campanii de conștientizare și educație pentru a informa angajații și turiștii despre importanța conservării apei și a modului de a utiliza eficient resursele.
Tranziția către o economie circulară, inclusiv prevenirea generării de deșeurii și reciclarea acestora	<ul style="list-style-type: none"> Utilizarea materialelor reciclate cum ar fi bumbacul reciclat, plasticul reciclat și lemnul reciclat. Implementarea unei politici de achiziții durabile pentru a se asigura că toate produsele și serviciile utilizate în intervenții sunt durabile și sustenabile. Implementarea unor sisteme eficiente de colectare selectivă a deșeurilor. Instalarea de sisteme de reciclare a deșeurilor și de compostare, pentru a reduce cantitatea de deșeurii care se depozitează.
Prevenirea și controlul poluării	<ul style="list-style-type: none"> Utilizarea de tehnologii/instalații care pot utiliza combustibili alternativi. Încurajarea activităților care promovează turismul ecologic și responsabil. Aceste activități pot fi organizate astfel încât să respecte regulile de protecție a mediului.
Protecția și refacerea biodiversității și a ecosistemelor	<ul style="list-style-type: none"> Crearea unor spații verzi, cu vegetație bogată și diversă, care să ajute la refacerea biodiversității și a ecosistemelor. Aceste spații pot fi create atât în interiorul cât și în exteriorul clădirilor, iar plantele și arborii selectați trebuie să fie specii native și adaptate la condițiile locale.

Anexa Măsuri obligatorii și suplimentare privind asigurarea imunizării climatice și aplicarea principiului DNSH în cadrul proiectelor finanțate prin PR SE. RSO5.2. Promovarea dezvoltării locale integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, în domeniul culturii, al patrimoniului natural, al turismului durabil precum și a securității în alte zone decât cele urbane

Acțiunea 6.2 – Valorificarea potentialului turistic și conservarea patrimoniului în zone non-urbane

Acțiunea rezultă din selectarea următoarelor coduri de intervenție: 165 Protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și a serviciilor turistice; 166 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale; 169 Inițiative privind dezvoltarea teritorială, inclusiv pregătirea strategiilor teritoriale.

Potrivit RDC – Codurile selectate contribuie în proporție de 0% la obiectivul privind schimbările climatice.

Sunt promovate următoarele tipuri de activități:

A. Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zonele cu potențial turistic valoros; pot fi finanțate proiecte inovative de diversificare a serviciilor și activităților oferite turiștilor cu scopul creșterii accesibilității obiectivelor turistice

B. Dezvoltarea și punerea în valoare a stațiunilor turistice non-urbane, balneare și balneoclimaterice prin dezvoltarea infrastructurii turistice specifice, dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de utilitate publică aferentă

C. Activitățile specifice de bază aferente obiectivelor de patrimoniu cultural și istoric (de exemplu restaurarea, consolidarea, protecția, conservarea în vederea punerii în valoare a monumentelor istorice și a patrimoniului cultural; construirea, modernizarea, reabilitarea, extinderea și dotarea clădirilor cu funcții culturale, de tipul monumentelor de for public (statui), biblioteci, muzee etc; restaurarea și remodelarea plasticii fațadelor etc).

Se vor finanța proiecte integrate.

4A. Imunizarea infrastructurii la schimbările climatice

Exemple de măsuri de atenuare și adaptare la schimbările climatice

Aspecte legate de obiectivele de mediu	Măsuri de atenuare
Neutralitatea climatică (atenuarea schimbărilor climatice)	<p>Pentru construcții noi de clădiri cu funcții culturale de tip biblioteci, muzee etc.:</p> <ul style="list-style-type: none"> respectarea standardului nZEB – o clădire al cărei consum de energie este aproape egal cu zero și care generează o parte din consum (cel puțin 30%) din surse de energie regenerabile – fie local (prin panouri solare, pompe de căldură etc.), fie prin achiziția de energie din surse regenerabile, produsă la o distanță de maximum 30 de kilometri
Măsuri de adaptare la schimbările climatice	
Cutremure/alunecări de teren	<ul style="list-style-type: none"> Consolidarea și protecția terenurilor înclinate pentru a preveni alunecările de teren și a minimiza impactul acestora – dacă este cazul Consolidarea clădirilor pentru a crește siguranța utilizatorilor – dacă este cazul Monitorizarea continuă a clădirilor pentru a detecta eventualele deficiențe sau probleme structurale și pentru a lua măsuri preventive și de întreținere.

	<ul style="list-style-type: none"> • Desfășurarea activităților proiectului în și pentru clădiri fără risc seismic. • Instalarea de sisteme de alarmare și informare pentru a informa rapid persoanele din clădiri despre un cutremur sau o alunecare de teren, precum și căile de evacuare și punctele de adunare. De asemenea, se pot face simulări periodice de evacuare pentru a instrui angajații. • Planificarea spațiului astfel încât să se minimizeze riscul de prăbușire a obiectelor sau a mobilierului în timpul unui cutremur.
Inundații	<ul style="list-style-type: none"> • Planificarea adecvată a dezvoltării proiectului, luând în considerare terenurile cu risc ridicat de inundații și evitarea dezvoltării infrastructurii de turism sau a clădirilor cu funcții culturale în aceste zone – dacă este cazul. • Impermeabilizarea adecvată a fundației și a subsolului pentru a preveni pătrunderea apei în interiorul clădirii – dacă este cazul. Utilizarea de materiale de construcție impermeabile și rezistente la apă pentru a preveni pătrunderea apei în clădire în timpul inundațiilor de exemplu plăci de gips-carton sau vopsele rezistente la apă. • Instalarea unui sistem de avertizare timpurie pentru a permite evacuarea și protejarea bunurilor înainte ca apa să ajungă la clădire.
Secetă	<ul style="list-style-type: none"> • Utilizarea materialelor rezistente la secetă, cum ar fi betonul poros, pentru a reduce pierderea de apă prin evaporație - în cazul lucrărilor de construcție/reabilitare/modernizare • Izolarea termică adecvată a clădirilor pentru reducerea necesității de utilizare a sistemelor de răcire și menținerea confortului termic în condiții de temperaturi extreme; utilizarea de materiale cu reflectanță solară pentru acoperiș care pot reduce încărcarea termică a clădirii în condiții de temperaturi extreme
Incendii de vegetație/de pădure	<ul style="list-style-type: none"> • Construirea de bariere de protecție, îndepărtarea vegetației uscate și a materialelor inflamabile din jurul clădirilor și instalarea de sisteme de stingere a incendiilor – dacă este cazul • Utilizarea de materiale rezistente la incendii (de exemplu plăci de gips carton ignifuge, vată minerală bazaltică, mortare ignifuge, vopsele ignifuge, materiale compozite etc) și dotarea cu echipamente de protecție împotriva incendiilor, cum ar fi sprinklere, alarme și detectoare de fum – în cazul construcțiilor noi /reabilitărilor/modernizărilor. • Monitorizarea constantă a riscurilor de incendii, efectuarea de inspecții regulate și realizarea unui plan de evacuare care să fie cunoscut de utilizatorii infrastructurii și să fie pus în practică prin efectuarea unor exerciții periodice.
Înzăpeziri	<ul style="list-style-type: none"> • Proiectarea infrastructurii conform standardelor și normativelor în vigoare (pentru a face față cantității de zăpadă care se așteaptă în zona respectivă) • Izolarea termică a clădirilor pentru a reduce pierderile de căldură prin acoperiș și pereți și dotarea cu sisteme eficiente de încălzire, astfel încât clădirile să se poată face față temperaturilor scăzute. Utilizarea de materiale rezistente la îngheț. Montarea de sisteme de încălzire a acoperișului pentru a ajuta la prevenirea formării de gheață și de strat de zăpadă pe acoperiș • Verificarea și întreținerea regulată a sistemelor de încălzire și de izolare a clădirilor. • Instalarea de echipamente speciale în zonele cu un risc ridicat de înzăpeziri, astfel încât să se poată accesa clădirile în condiții de siguranță.

Variații mari de temperatură îngheț-dezghet sau vreme extremă	<ul style="list-style-type: none"> • Utilizarea de materiale pentru construcția, renovarea sau modernizarea clădirilor și infrastructurii care sunt rezistente la temperaturile extreme și la variațiile bruște de temperatură⁹. • Ventilare adecvată pentru a reduce acumularea de umiditate și pentru a împiedica formarea de gheață sau de condens. • Protejarea clădirilor și infrastructurii de îngheț, prin izolarea lor corespunzătoare și prin plasarea lor în zone protejate de îngheț. Verificarea regulată pentru a detecta eventuale pierderi sau fisuri.
---	---

4B. Respectarea principiului DNSH

Aspecte legate de obiectivele de mediu

Investițiile corespunzătoare acțiunii 6.2 sunt compatibile cu obiectivele de mediu, conform Raportului de Mediu aferent PR SE.

Exemple de măsuri obligatorii privind respectarea principiului DNSH

Aspecte legate de obiectivele de mediu	Măsuri obligatorii
Atenuarea schimbărilor climatice	<ul style="list-style-type: none"> • Respectarea condițiilor impuse de legislația în vigoare și acordurile de mediu emise pentru fiecare proiect. Respectarea normelor și reglementărilor în vigoare. <p>Pentru construcții noi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • respectarea standardului nZEB – o clădire al cărei consum de energie este aproape egal cu zero și care generează o parte din consum (cel puțin 30%) din surse de energie regenerabile – fie local (prin panouri solare, pompe de căldură etc.), fie prin achiziția de energie din surse regenerabile, produsă la o distanță de maximum 30 de kilometri <p>Pentru construcții modernizate/reabilitate¹⁰:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Creșterea performanței energetice a clădirilor și a îmbunătățirii calității mediului prin măsuri precum: <ul style="list-style-type: none"> ○ reducerea consumului de energie utilizată în clădiri; ○ instalarea de echipamente cu consum redus de energie; ○ stimularea utilizării materialelor de izolație organic-naturale; ○ sisteme de iluminat eficiente energetic (de exemplu LED-uri, sisteme de iluminat automat și senzori); ○ controlul automat al temperaturii. • Renovarea monumentelor în concordanță cu normele naționale privind conservarea, cu standardele internaționale de conservare, inclusiv cu Carta de la Veneția din 1964 pentru conservarea și restaurarea monumentelor și siturilor și cu arhitectura originală a monumentelor în cauză.

⁹ Exemple de materiale: betonul cu aditivi speciali care reduc absorbția de apă și îmbunătățesc rezistența la fisurare; materiale termoizolante, cum ar fi polistirenul expandat sau vata minerală, care pot fi folosite pentru izolarea clădirilor și a conductelor; oțelul inoxidabil sau aluminiul, care sunt rezistente la coroziune și pot fi folosite pentru construcția structurilor și a elementelor arhitecturale; piatra naturală, cum ar fi granitul sau travertinul, folosite pentru pavaje și elemente decorative; lemnul tratat termic. Lista nu este exhaustivă.

¹⁰ În cazul monumentelor istorice, lucrările de restaurare, consolidare, protecție, conservare, extindere și dotare se vor face cu respectarea prevederilor legale în vigoare (Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, cu modificările și completările ulterioare)

	<ul style="list-style-type: none"> Utilizarea de materiale adecvate pentru restaurarea și conservarea clădirilor monument istoric
Adaptarea la schimbările climatice	<ul style="list-style-type: none"> Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor și infrastructurilor prin utilizarea de materiale de construcție mai eficiente energetic, precum și prin instalarea de sisteme de iluminat (cu senzori de mișcare și control centralizat), încălzire și răcire mai eficiente. Instalarea de sisteme de ventilare adecvate pentru a menține calitatea aerului interior și o temperatură constantă în clădire. Utilizarea de bariere radiante, vopsea de exterior cu un coeficient ridicat de reflexie solară. Păstrarea unui mediu sănătos în interiorul clădirilor prin utilizarea de materiale de construcție și finisaje ne-toxice. Dezvoltarea unor planuri de urgență pentru situații extreme, cum ar fi valurile de căldură, seceta, inundațiile, etc., și pregătirea spațiilor pentru astfel de evenimente.
Utilizarea durabilă și protejarea resurselor de apă și a celor marine	<p><i>În timpul lucrărilor de execuție, conform legislației naționale privind protecția mediului nu vor fi deversate ape uzate, reziduuri sau deșeuri de orice fel în apele de suprafață sau subterane, pe sol sau în subsol</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Respectarea condițiilor impuse de legislația în vigoare și acordurile de mediu pentru fiecare proiect Marcarea organizării de șantier pentru a nu afecta și alte suprafețe în afara celor necesare, stabilite prin proiect. Impermeabilizarea suprafețelor de depozitare Depozitarea necontrolată, în zone separate pe amplasament a materialelor de construcție și deșeurilor rezultate în etapa de execuției și dezafectare. Întreținerea sistemelor de drenaj Elaborarea unui plan de prevenire și combatere a poluărilor accidentale și instruirea personalului implicat în lucrările de construcție pentru respectarea prevederilor acestuia
Tranziția către o economie circulară, inclusiv prevenirea generării de deșeuri și reciclarea acestora	<p>Proiectarea clădirilor și tehnicile de construcție vor sprijini circularitatea. Deșeurile generate din procesul de execuție se vor gestiona corespunzător prin reciclare sau eliminare în conformitate cu legislația în vigoare. Executantul lucrării va încheia contracte cu societăți autorizate ce vor asigura eliminarea/ valorificarea tuturor tipurilor de deșeuri generate. Toate deșeurile generate în urma proiectelor de investiții, în toate etapele acestuia, vor fi depozitate temporar doar pe suprafețe special amenajate în acest sens. Deșeurile de pământ natural necontaminat (steril + pământ vegetal recuperat) se vor utiliza în lucrările de refacere a mediului, pentru umpluturi și copertare a terenului nivelat iar o parte se va transporta la depozitul ecologic autorizat. Refacerea amplasamentelor afectate de lucrări și organizări de șantier imediat după finalizarea lucrărilor de construcție.</p> <p>Se vor face raportări ale cantității de deșeuri generate atât în perioada de execuție cât și în cea de exploatare.</p> <p>În cazul achiziției de echipamente noi solicitantul este obligat să semneze un contract cu un operator pentru reciclarea deșeurilor de hârtie, metal, materiale plastice, sticlă, DEEE-uri provenite din înlocuirea echipamentelor.</p> <p>70 % (în greutate) din deșeurile nepericuloase provenite din activități de construcție și demolări și generate pe șantier sunt pregătite pentru reutilizare, reciclare și alte operațiuni de valorificare.</p>
Prevenirea și controlul poluării	<ul style="list-style-type: none"> Respectarea condițiilor impuse de legislația în vigoare și acordurile de mediu pentru fiecare proiect Utilizarea de materiale și finisaje ecologice (de exemplu vopsele și adezivi fără compuși organici volatili (COV), parchet din lemn certificat FSC), lemn, piatră și

	vopsea ecologică pentru activitățile de reabilitare integrată a spațiilor urbane. Utilizarea de materiale care nu conțin materiale radioactive și care nu favorizează acumularea de radon. Evitarea utilizării materialelor de construcție care conțin substanțe toxice. Utilizarea de materiale de construcții care conduc la reducerea zgomotului, prafului și emisiilor poluante în timpul lucrărilor.
Protecția și refacerea biodiversității și a ecosistemelor	<ul style="list-style-type: none"> Folosirea de materiale de construcție durabile și ecologice, care să fie cât mai puțin dăunătoare pentru mediu și care să nu afecteze biodiversitatea și ecosistemele locale

Exemple de măsuri suplimentare privind respectarea principiului DNSH

Aspecte legate de obiectivele de mediu	Măsuri suplimentare
Atenuarea schimbărilor climatice	<ul style="list-style-type: none"> Utilizarea de materialele de construcție reciclate, recuperate cu emisii de carbon; utilizarea de materiale durabile și reciclabile (de exemplu lemnul certificat, piatra naturală, sticla reciclată, precum și alte materiale sustenabile) care să aibă un impact minim asupra mediului și să nu producă deșeuri pentru proiecte de restaurarea, consolidarea sau protejarea monumentelor istorice. Folosirea surselor de energie regenerabilă, cum ar fi energia solară, eoliană sau hidroenergia, pentru alimentarea clădirilor și infrastructurii turistice. Utilizarea de utilaje eficiente energetice. Utilizarea de echipamente care utilizează energie regenerabilă. Promovarea transportului ecologic prin încurajarea oaspeților să folosească biciclete sau mijloace de transport în comun pentru a se deplasa între atracțiile turistice, precum și prin furnizarea de stații de încărcare pentru vehiculele electrice. Utilizarea de materiale naturale pentru amenajarea peisajului, precum pietre și plante locale, care necesită mai puțină apă și au o amprentă de carbon mai mică decât alte opțiuni.
Adaptarea la schimbările climatice	<ul style="list-style-type: none"> Integrarea zonelor verzi în cadrul proiectelor.
Utilizarea durabilă și protejarea resurselor de apă și a celor marine	<ul style="list-style-type: none"> Instalarea unui sistem de colectare a apei de ploaie pentru a fi folosită la irigarea plantelor și pentru alte activități non-potabile. Instalarea de robinete cu debit redus și alte dispozitive de economisire a apei pentru a reduce consumul de apă.
Tranziția către o economie circulară, inclusiv prevenirea generării de deșeuri și reciclarea acestora	<ul style="list-style-type: none"> Utilizarea materialelor reciclate cum ar fi bumbacul reciclat, plasticul reciclat și lemnul reciclat. Implementarea unei politici de achiziții durabile pentru a se asigura că toate produsele și serviciile utilizate în intervenții sunt durabile și sustenabile. Implementarea unor sisteme eficiente de colectare selectivă a deșeurilor. Instalarea de sisteme de reciclare a deșeurilor și de compostare, pentru a reduce cantitatea de deșeuri care se depozitează.
Prevenirea și controlul poluării	<ul style="list-style-type: none"> Utilizarea de tehnologii/instalații care pot utiliza combustibili alternativi Încurajarea activităților care promovează turismul ecologic și responsabil. Aceste activități pot fi organizate astfel încât să respecte regulile de protecție a mediului.

Protecția și refacerea biodiversității și a ecosistemelor	<ul style="list-style-type: none">• Informarea turiștilor cu privire la importanța protejării biodiversității și a ecosistemelor, precum și despre modul în care acestea pot fi protejate și refăcute.• Crearea unor spații verzi în interiorul cât și în exteriorul clădirilor; plantele și arborii selectați trebuie să fie specii native și adaptate la condițiile locale.
--	--